

**Τμήμα: Δ.Π.Μ.Σ στη Διοίκηση Επιχειρήσεων –
Μ.Β.Α.**

Επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και έλεγχος των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων

Επιβλέπων Καθηγητής: Αθανάσιος Νούλας

Ταπλίδου Δήμητρα – Α.Μ. 54/08

Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2008

Περιεχόμενα

<u>Σύνοψη.....</u>	<u>3</u>
<u>Εισαγωγή.....</u>	<u>4</u>
<u>Κεφάλαιο 1.....</u>	<u>6</u>
<u>Χρήσιμοι Ορισμοί.....</u>	<u>6</u>
<u>0.1 Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων</u>	<u>6</u>
<u>0.1.1 Α. Βασικά ίδια κεφάλαια.....</u>	<u>6</u>
<u>0.1.2 Β. Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια.....</u>	<u>8</u>
<u>0.2 Χρηματοδοτικό Άνοιγμα» ή «Άνοιγμα».....</u>	<u>11</u>
<u>0.2.1 Μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα.....</u>	<u>11</u>
<u>Κεφάλαιο 2.....</u>	<u>13</u>
<u>Είδη πιστοδοτήσεων.....</u>	<u>13</u>
<u>0.3 Κριτήρια μορφής χρηματοδότησης</u>	<u>13</u>
<u>0.4 Στόχοι πιστοδοτικής πολιτικής.....</u>	<u>17</u>
<u>0.5 Ομάδα συνδεδεμένων πελατών.....</u>	<u>18</u>
<u>Κεφάλαιο 3.....</u>	<u>19</u>
<u>Κίνδυνοι πιστωτικών ιδρυμάτων.....</u>	<u>19</u>
<u>0.6 Ορισμός και ταξινόμηση των τραπεζικών κινδύνων.....</u>	<u>19</u>
<u>0.7 Τεχνική Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου.....</u>	<u>23</u>
<u>Κεφάλαιο 4.....</u>	<u>24</u>
<u>Η Επιτροπή της Βασιλείας.....</u>	<u>24</u>
<u>0.8 Το Σύμφωνο της Βασιλείας - Βασιλεία I.....</u>	<u>24</u>
<u>0.9 Τροποποιήσεις.....</u>	<u>26</u>
<u>Κεφάλαιο 5.....</u>	<u>29</u>
<u>Βασιλεία II</u>	<u>29</u>
<u>0.10 Πυλώνας I.....</u>	<u>29</u>
<u>0.10.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου.....</u>	<u>31</u>
<u>0.10.2 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου.....</u>	<u>35</u>
<u>0.10.3 Σύγκριση μεθόδων - Συμπεράσματα - Παράδειγμα.....</u>	<u>43</u>
<u>0.11 Πυλώνας II - Εποπτικές διαδικασίες εξέτασης κεφαλαιακής επάρκειας.....</u>	<u>44</u>
<u>0.11.1 Βασικές αρχές</u>	<u>46</u>
<u>0.12 Πυλώνας III - Πειθαρχία της αγοράς.....</u>	<u>49</u>
<u>0.12.1 Το περιεχόμενο της δημοσιοποίησης στοιχείων.....</u>	<u>50</u>
<u>0.13 Στόχοι Βασιλείας II.....</u>	<u>54</u>
<u>0.14 Συνέπειες.....</u>	<u>55</u>
<u>Κεφάλαιο 6.....</u>	<u>58</u>
<u>Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....</u>	<u>58</u>
<u>0.15 Αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου.....</u>	<u>58</u>
<u>0.16 Μέθοδοι υπολογισμού εσωτερικού κεφαλαίου.....</u>	<u>59</u>
<u>0.17 Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (ΔΕΑ) των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος.....</u>	<u>60</u>
<u>0.17.1 Αντικείμενο της ΔΕΑ.....</u>	<u>60</u>
<u>0.17.2 Κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για τη Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης.....</u>	<u>61</u>
<u>Επίλογος - Συμπεράσματα.....</u>	<u>70</u>

Σύνοψη

Στη διπλωματική εργασία που ακολουθεί, αρχικά, αναλύεται το νέο σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας, «Βασιλεία II», το οποίο εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο του 2007. Γίνεται παρουσίαση των τριών πυλώνων της Βασιλείας II, στους οποίους θεσπίζονται οι νέες μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, καθορίζεται η διαδικασία με την οποία η Τράπεζα της Ελλάδας και τα πιστωτικά ιδρύματα αξιολογούν την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων τους και τέλος καθιερώνεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης στοιχείων, για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα είδη των πιστοδοτήσεων και στους κινδύνους που υπάρχουν για κάθε πιστωτικό ίδρυμα, κάθε φορά που χρηματοδοτεί κάποιον πελάτη. Υπάρχουν βέβαια ορισμένες μέθοδοι προσδιορισμού του ύψους του κινδύνου και του ρίσκου που αναλαμβάνει το πιστωτικό ίδρυμα, μέσω των οποίων τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν κεφάλαια τα οποία επαρκούν για τους κινδύνους, τους οποίους έχουν αναλάβει ή θα αναλάβουν μελλοντικά. Εξάλλου, η ύπαρξη ενδεχόμενης αφερεγγυότητας σε συνδυασμό με τη μη αξιόπιστη και ασύμμετρη πληροφόρηση καθιστά τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις επιθυμητές από το κοινό.

Τέλος, αναλύεται η διαδικασία αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου των Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΔΑΕΕΚ) καθώς και η διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΔΕΑ), αντικείμενο της οποίας είναι στην πραγματικότητα η συμμόρφωσή τους προς το σύνολο των υποχρεώσεών τους.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές συνέβαλαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η νομισματική ενοποίηση, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, οι διεθνείς τραπεζικοί κανονισμοί, οι εποπτικές αλλαγές, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, είναι μερικοί από τους παράγοντες που δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής λογικής. Οι αλλαγές που συντελέστηκαν και οι μεταρρυθμίσεις που θα εξακολουθούν να υφίστανται στο άμεσο μέλλον, έχουν επιπτώσεις που εκτείνονται όχι μόνο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

Η επιτυχία της ομαλής οικονομικής λειτουργίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς τους τραπεζικούς οργανισμούς, ο παραδοσιακός ρόλος των οποίων συνίσταται στη μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές προς τις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, στη διαμεσολάβηση δηλαδή ανάμεσα σε πιστωτές και πιστούχους και στη διοχέτευση των αποταμιευτικών πόρων της οικονομίας προς τις επενδύσεις εκείνες με τη μεγαλύτερη αναμενόμενη απόδοση.

Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις των εποπτικών αρχών έχουν ως κεντρικό άξονα την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού κυρίως μέσα από την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Σημαντικές αδυναμίες όπως η ασύμμετρη πληροφόρηση και η δυνητική εκμετάλλευση των καταναλωτών, η ανάληψη υπέρμετρων κινδύνων από τις τράπεζες, καθώς επίσης η πολυπλοκότητα των συναλλαγών, η αδιαφάνεια και ο ιδιωτικός χαρακτήρας των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων καθιστούν αναγκαία την τραπεζική εποπτεία.

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι τράπεζες λειτουργούν με σκοπό την μεγιστοποίηση του κέρδους. Οι καταθέσεις των οικονομικών μονάδων, νοικοκυριών και επιχειρήσεων, επενδύονται σε χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την αύξηση των λειτουργικών εσόδων και της κερδοφορίας των τραπεζών μέσα από την απόκτηση υψηλών αποδόσεων. Η επίτευξη όμως της προσδοκώμενης απόδοσης δεν πραγματοποιείται χωρίς την ανάληψη αντίστοιχων κινδύνων και κατά συνέπεια χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κόστος που ενδεχομένως να προκύψει μέσα από μια διατραπεζική κρίση.

Να αναφερθεί ότι ο νόμος που αφορά στην επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και τον έλεγχο των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων είναι ο νόμος **3601/2007**, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί όλες οι γενικές αρχές των σχετικών Πράξεων του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας. Με το νόμο αυτόν, αντικαταστάθηκαν και αναθεωρήθηκαν προϊσχύουσες διατάξεις της τραπεζικής νομοθεσίας (ν 5076/1931, 1665/1951, 2076/1992, Π.Δ. 267/1995), αφού λήφθηκαν υπόψη οι εξελίξεις στις αγορές και η αποκτηθείσα μέχρι σήμερα εμπειρία. Η συγκέντρωση των σχετικών διατάξεων σε ένα νόμο ενισχύει εξάλλου την ασφάλεια δικαίου διευκολύνοντας το έργο των εποπτευομένων και των εποπτικών αρχών.

Κεφάλαιο 1

Χρήσιμοι Ορισμοί

Αρχικά, θα αναλυθούν ορισμένες έννοιες οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες για την κατανόηση όλων όσων θα αναφερθούν στη συνέχεια.

0.1 Ορισμός των Ιδίων Κεφαλαίων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

0.1.1 Α. Βασικά ίδια κεφάλαια

A.1. Κύρια στοιχεία των Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων

1. Καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο με εξαίρεση:

- α. Προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σφραγιστικού μερίσματος.
- β. Κεφαλαιοποιηθέντα αποθεματικά από αναπροσαρμογή της αξίας παγίων περιουσιακών στοιχείων.

2. Αποθεματικά και διαφορές αναπροσαρμογής της αξίας στοιχείων του ισολογισμού με εξαίρεση:

- α. Θετικές διαφορές από αναπροσαρμογή της αξίας ιδιοχρησιμοποιούμενων ενσώματων πάγιων στοιχείων και μετοχικών τίτλων διαθεσίμων της πώληση.
- β. Διαφορές από αναπροσαρμογή της αξίας των διαθεσίμων της πώληση ομολογιακών τίτλων και δανείων και παραγώγων μέσων που χρησιμοποιούνται ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών.

3. Κέρδη εις νέον (τρέχουσας χρήσης και παρελθουσών χρήσεων) με εξαίρεση:

- α. Μέρισμα της χρήσεως (από τη στιγμή που προτείνεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση των μετόχων από τη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος).
- β. Καθαρά κέρδη από αναπροσαρμογή της αξίας ακινήτων για επενδυτικούς σκοπούς.

γ. Κέρδη και ζημίες από αναπροσαρμογή της αξίας υποχρεώσεων που προκύπτουν από αλλαγή της πιστοληπτικής διαβάθμισης του πιστωτικού ιδρύματος.

δ. Καθαρά κέρδη από την κεφαλαιοποίηση μελλοντικών εσόδων από τιτλοποιηθέντα περιουσιακά στοιχεία.

ε. Ποσοστό σφρευτικού ελλείμματος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών της της εργαζομένους.

4. Ενδιάμεσα κέρδη περιόδου, που είναι τα κέρδη που δημοσιεύονται ανά τρίμηνο, μόνο για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες.

5. Δικαιώματα Μειοψηφίας, που είναι το μέρος των αποτελεσμάτων και των καθαρών περιουσιακών στοιχείων μιας θυγατρικής εταιρείας, που αναλογεί στα συμμετοχικά δικαιώματα που δεν ανήκουν, άμεσα ή έμμεσα μέσω θυγατρικών, στη μητρική εταιρία.

Μείον: Αφαιρετικά στοιχεία Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων

α. Μετοχές.

β. Ζημίες εις νέον (χρήσεως και προηγούμενων χρήσεων).

γ. Ενδιάμεσες ζημίες περιόδου.

A.2. Πρόσθετα στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων: υβριδικοί τίτλοι εκδόσεως θυγατρικών του πιστωτικού ιδρύματος εταιρειών που εκδόθηκαν κατόπιν ειδικής έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος.

A.3. Αφαιρετικά στοιχεία Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων

1. Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία.

2. Θετική διαφορά αποτίμησης στην εύλογη αξία των άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

3. Υπεραξία.

ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ = A.1+A.2-A.3

0.1.2 Β. Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια

B.1. Κύρια στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων

1. α. Αποθεματικά αναπροσαρμογής στην εύλογη αξία ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων.

β. 45% καθαρών κερδών από αναπροσαρμογή παγίων περιουσιακών στοιχείων, σε μόνιμη βάση, στην εύλογη αξία.

γ. 45% καθαρών κερδών από αποτίμηση στην εύλογη αξία διαθεσίμων προς πώληση μετοχικών τίτλων.

2. Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος, αόριστης διάρκειας.

3. Ποσοστό σωρευτικού ελλείμματος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών προς τους εργαζομένους (αφαιρετικό στοιχείο).

4. Θετική διαφορά μεταξύ εποπτικών και λογιστικών προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων.

B.2. Πρόσθετα στοιχεία Συμπληρωματικών Ιδίων Κεφαλαίων: Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης και προνομιούχες μετοχές με δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος, ορισμένης διάρκειας.

ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ = B.1. + B.2

Γ. Στοιχεία που αφαιρούνται κατά 50% από τα βασικά ίδια κεφάλαια και κατά 50% από τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια

1. Μετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων άλλων πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων στα οποία το πιστωτικό ίδρυμα συμμετέχει με ποσοστό άνω του 10% του κεφαλαίου των ιδρυμάτων αυτών.

2. Μετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων σε άλλα πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, ποσοστού κάτω του 10% του κεφαλαίου των ιδρυμάτων

αυτών, που υπερβαίνουν συνολικά το 10% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος.

3. Συμμετοχές και λοιπά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις και ασφαλιστικές εταιρείες χαρτοφυλακίου.

4. Αρνητική διαφορά μεταξύ εποπτικών και λογιστικών προβλέψεων.

5. Πρωτεύουσα πιστωτική ενίσχυση σε τιτλοποιήσεις απαιτήσεων.

6. Στοιχεία που αφορούν τη «διπλή μόχλευση».

Δ. Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς:

Δάνεια μειωμένης εξασφάλισης βραχυπρόθεσμης διάρκειας.

$$E. \text{ ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ} = \{[A.4. - (50\% * \Gamma)] + [B.3. - (50\% * \Gamma)] + \Delta\}$$

Στη συνέχεια ακολουθεί παράθεση των στοιχείων του ενεργητικού και πως κατατάσσονται ανά συντελεστή στις τέσσερις ομάδες, σύμφωνα με τον κίνδυνο που παρουσιάζουν:

A) μηδενικός συντελεστής στάθμισης 0%

Με μηδενικό συντελεστή στάθμισης σταθμίζονται:

- Το ταμείο και τα ισοδύναμα στοιχεία.
- Οι απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων χωρών υψηλής φερεγγυότητας (κρατικά ομόλογα).
- Οι απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ισόποση κατάθεση μετρητών κλπ.

B) συντελεστής στάθμισης 20%

Με συντελεστή 20% σταθμίζονται:

- Τα στοιχεία ταμείου που βρίσκονται σε διαδικασία είσπραξης.
- Τα στοιχεία ενεργητικού που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις που φέρουν τη ρητή εγγύηση Ελληνικών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης κλπ.

Γ) συντελεστής στάθμισης 50%

Με συντελεστή στάθμισης 50% σταθμίζονται:

- Τα δάνεια που εξασφαλίζονται πλήρως, κατά την κρίση των αρμοδίων αρχών, με υποθήκες σε κατοικίες στις οποίες διαμένει ή πρόκειται να διαμένει ή τις οποίες εκμισθώνει ή θα εκμισθώσει ο οφειλέτης.

Δ) συντελεστής στάθμισης 100%

Με συντελεστή στάθμισης 100% σταθμίζονται:

- Τα πάγια στοιχεία, όπως γήπεδα και κτίρια, τεχνικές εγκαταστάσεις και μηχανήματα, έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός.
- Τα χαρτοφυλάκια μετοχών.
- Τα λοιπά δάνεια προς ιδιώτες κλπ.

Το σταθμισμένο ενεργητικό αποτελείται από:

Στοιχεία του ενεργητικού ομάδας (α X 0%) + (β X 20%) + (γ X 50%) + (δ X 100%)

όπου:

α: το ποσό του ενεργητικού για το οποίο ο συντελεστής είναι 0%,

β: το ποσό του ενεργητικού για το οποίο ο συντελεστής είναι 20%,

γ: το ποσό του ενεργητικού για το οποίο ο συντελεστής είναι 50%,

δ: το ποσό του ενεργητικού για το οποίο ο συντελεστής είναι 100%,

όπως αναφέρθηκαν παραπάνω.

Δεδομένου ότι η κάθε επένδυση της τράπεζας κατατάσσεται σε μία από τις τέσσερις ομάδες με διαφορετικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου, όπως είναι φυσικό οι τράπεζες εκτός από τον ουσιαστικό κίνδυνο και την απόδοση της επένδυσης τους, θα πρέπει να ελέγχουν και την κεφαλαιακή επιβάρυνση που συνιστά η συγκεκριμένη επένδυση. Σημειώνεται ότι η κεφαλαιακή επιβάρυνση προσδιορίζεται από τον επιπλέον κίνδυνο που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Αν για παράδειγμα δώσουν ένα δάνειο προς ένα ιδιώτη που ανήκει στην ομάδα «δ» στοιχείων του ενεργητικού (συντελεστής στάθμισης 100%), τότε μειώνεται ο Συντελεστής Φερεγγυότητας (αυξάνεται ο παρονομαστής). Επανέρχεται στα προηγούμενα επίπεδα με την αύξηση του αριθμητή (Ίδια Κεφάλαια) κατά ένα ποσό. Το ποσό αυτό αποτελεί την «Κεφαλαιακή Επιβάρυνση».

Σημειώνεται ότι συντελεστής φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές.

0.2 Χρηματοδοτικό Άνοιγμα» ή «Άνοιγμα»

Χρηματοδοτικό Άνοιγμα είναι κάθε οικονομική διευκόλυνση που χορηγείται από ένα πιστωτικό ίδρυμα σε έναν πελάτη ή σε μια ομάδα συνδεδεμένων πελατών. Κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα εμπεριέχει τον κίνδυνο μη επιστροφής των κεφαλαίων που δίνονται στους δανειολήπτες.

0.2.1 Μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα

Ένα χρηματοδοτικό άνοιγμα προς έναν πελάτη ή προς μία ομάδα συνδεδεμένων πελατών θεωρείται μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα όταν το ύψος του είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 10% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος. Για τις συνεταιριστικές τράπεζες, το ως άνω ποσοστό καθορίζεται αντίστοιχα στο 5% των ιδίων κεφαλαίων τους.

Ανώτατα όρια

1. Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι ενός πελάτη ή ομάδας συνδεδεμένων πελατών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 25% των ιδίων κεφαλαίων τους.
Για τις Συνεταιριστικές τράπεζες το ως άνω όριο ορίζεται σε 15% των ιδίων κεφαλαίων τους.
2. Όταν το μεγάλο χρηματοδοτικό άνοιγμα υφίσταται έναντι:
 - α) της μητρικής επιχείρησης του πιστωτικού ιδρύματος,
 - β) μίας ή περισσότερων από τις θυγατρικές του πιστωτικού ιδρύματος,
 - γ) μιας ή περισσότερων από τις θυγατρικές της μητρικής του επιχείρησης,τότε το ποσοστό που προβλέπεται καθορίζεται σε 20% για κάθε μία από τις παραπάνω επιχειρήσεις χωριστά.

3. Το σύνολο των ανοιγμάτων του πιστωτικού ιδρύματος έναντι
 - α) φυσικών ή νομικών προσώπων, τα οποία κατέχουν ή αποκτούν άμεσα ή έμμεσα, ποσοστό συμμετοχής ή δικαιωμάτων ψήφου ίσο ή ανώτερο του 5% στο μετοχικό κεφάλαιο του πιστωτικού ιδρύματος και
 - β) των πέντε μεγαλύτερων μετόχων του, δεν θα υπερβαίνει το 25% των ιδίων κεφαλαίων του.
4. Το άθροισμα των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 800% των ιδίων κεφαλαίων του.
5. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να τηρούν τα ανωτέρω όρια σε κάθε χρονική στιγμή. Εάν σε εξαιρετική περίπτωση, τα αναληφθέντα χρηματοδοτικά ανοίγματα υπερβούν τα εν λόγω όρια, η υπέρβαση θα κοινοποιείται άμεσα στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία δύναται, κατά την κρίση της, να επιτρέψει προσωρινά την υπέρβαση, στη βάση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος για την επαναφορά τους στα ισχύοντα όρια.

Κεφάλαιο 2

Είδη πιστοδοτήσεων

0.3 Κριτήρια μορφής χρηματοδότησης

Οι χρηματοδοτήσεις μπορούν να ταξινομηθούν με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- 1) ανάλογα με τη διάρκειά τους σε:
 - βραχυπρόθεσμες (διάρκεια ως 1 έτος)
 - μεσοπρόθεσμες (διάρκεια ως 3 έτη)
 - μακροπρόθεσμες (διάρκεια πάνω από 3 έτη)

- 2) Ανάλογα με το σκοπό:
 - για κεφάλαια κίνησης
 - για επενδύσεις
 - για εξόφληση αξίας εισαγωγών
 - για προκαταβολές έναντι εξαγωγών
 - για αγορά εμπορευμάτων
 - για αντικατάσταση πιστώσεων προς την πελατεία

Αναλυτικά:

A) Χρηματοδότηση Κεφαλαίου Κίνησης

Η χρηματοδότηση Κεφαλαίου Κίνησης αφορά στην κάλυψη του ταμειακού ελλείμματος που μπορεί να εμφανιστεί στις εισπράξεις/πληρωμές κατά τις συνήθεις εργασίες μιας επιχείρησης. Για τη λειτουργία μιας επιχείρησης απαιτείται η ύπαρξη ρευστών διαθεσίμων για την αγορά α' υλών και εμπορευμάτων και την κάλυψη των γενικότερων λειτουργικών εξόδων. Το παραγωγικό/συναλλακτικό κύκλωμα της επιχείρησης δημιουργεί συνεχείς ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης το οποίο μπορεί να χρηματοδοτηθεί είτε από κεφάλαια της επιχείρησης (κέρδη, αύξηση κεφαλαίου από τους μετόχους) είτε από ξένα κεφάλαια (προμηθευτές, πιστωτές, τραπεζικός δανεισμός).

Το κεφάλαιο κίνησης θα μπορούσε να προσδιοριστεί ως η διαφορά του κυκλοφορούντος ενεργητικού από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Αυτό εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις άμεσες υποχρεώσεις της.

Το κεφάλαιο κίνησης διαχωρίζεται σε μόνιμο και μεταβλητό. Ως μόνιμο χαρακτηρίζεται το ελάχιστο τμήμα του κυκλοφορούντος ενεργητικού που απαιτείται για την κάλυψη των παγίων εξόδων μιας επιχείρησης (ενοίκιο, μισθοδοσία). Ως μεταβλητό χαρακτηρίζεται το κεφάλαιο κίνησης για την κάλυψη των λοιπών λειτουργικών αναγκών και καλύπτεται συνήθως από βραχυχρόνιες πιστώσεις.

Τα αιτήματα παροχής κεφαλαίου κίνησης είναι η συνηθέστερη μορφή χρηματοδότησης μιας επιχείρησης για την αντιμετώπιση της χρονικής υστέρησης μεταξύ εισπράξεων (απαιτήσεων) και πληρωμών (υποχρεώσεων).

B) Χρηματοδότηση για αγορά Παγίων/Επενδύσεων

Άλλος σκοπός χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τραπεζικούς οργανισμούς είναι οι επενδύσεις. Ο έντονος ανταγωνισμός, το υψηλό κόστος ανθρώπινου δυναμικού και γη ταχεία τεχνολογική εξέλιξη δημιουργούν την ανάγκη ανανέωσης και εκσυγχρονισμού των παγίων στοιχείων των επιχειρήσεων.

Η προσέγγιση αυτών των χρηματοδοτήσεων είναι διαφορετική. Ο εκσυγχρονισμός των παγίων απαιτεί συνήθως την απασχόληση μεγάλων επιχειρηματικών κεφαλαίων. Έτσι οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε τραπεζικό δανεισμό. Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται μακροχρόνιος δανεισμός και λόγω της μεγάλης χρονικής διάρκειας αυτών των διευκολύνσεων ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος είναι ιδιαίτερα αυξημένος.

Οι τράπεζες ελέγχουν το κόστος της προτεινόμενης επένδυσης και τη σκοπιμότητά της, εξετάζοντας μια μελέτη βιωσιμότητας. Το ύψος της χορήγησης ανέρχεται συνήθως στο 70 με 80% της συνολικής αξίας της επένδυσης. Η ίδια συμμετοχή της επιχείρησης τέτοιου είδους πιστοδότησης είναι σημαντική καθώς έτσι αναλαμβάνει μέρος του συνολικού κινδύνου ενώ εμπλέκεται περισσότερο και στην εξέλιξη της επένδυσης. Επιπλέον, σημαντικό είναι να εξετάζεται η επάρκεια κεφαλαίου κίνησης που θα επιτρέψει τελικά τη λειτουργία και αξιοποίηση της επένδυσης.

Στα επενδυτικά σχέδια εξετάζονται και αξιολογούνται το είδος της επένδυσης, το επιχειρηματικό σχέδιο, το συνολικό κόστος για την τράπεζα, η ίδια συμμετοχή του πελάτη, η διάρκεια κατασκευής του έργου, το πρόγραμμα των ταμειακών ροών, η ανάλυση ευαισθησίας, η ανάλυση νεκρού σημείου. Επίσης για τον προσδιορισμό του νεκρού σημείου θα πρέπει να συνυπολογίζονται οι παρακάτω παράγοντες κινδύνου:

- Μικροοικονομικοί (αγοραστές – προμηθευτές, κλάδος, ικανότητα διοίκησης).
- Μακροοικονομικοί (κοινωνικό, τεχνολογικό, οικονομικό περιβάλλον).
- Ειδικοί (σχέση με τον πελάτη, δυναμική της επιχείρησης).

1) Ανάλογα με την ιδιότητα του πιστούχου:

- χορηγήσεις προς επιχειρηματίες (επιχειρηματική πίστη) που μπορούν να διακριθούν σε χορηγήσεις προς το εμπόριο, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τη βιοτεχνία, τη ναυτιλία, τις τεχνικές εταιρίες κτλ.
- χορηγήσεις προς ιδιώτες (καταναλωτική πίστη), που μπορούν να διακριθούν σε δάνεια προσωπικά, καταναλωτικά, σε χορηγήσεις μέσω πιστωτικών καρτών και όρια υπεραναλήψεως από τρεχούμενους λογαριασμούς.

Διάκριση Χρηματοδοτήσεων Επιχειρήσεων

Οι χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων στην Ελλάδα, που διενεργούνται κατά κύριο λόγο από τις Εμπορικές Τράπεζες, μπορούν να διακριθούν, ανάλογα με τον κύκλο εργασιών (ΚΕ) τους και ανάλογα με τις πρακτικές και τις διαδικασίες που ακολουθούνται, σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- Χρηματοδοτήσεις Μεγάλων Επιχειρήσεων – ΚΕ άνω των € 2.500.000
- Χρηματοδοτήσεις Μικρομεσαίων Επιχ/σεων (ΜΜΕ) – ΚΕ μέχρι € 2.500.000
- Χρηματοδοτήσεις λοιπών Επιχ/σεων.

Στις χρηματοδοτήσεις Μεγάλων Επιχειρήσεων συμπεριλαμβάνονται τα:

- Ομολογιακά Δάνεια
- Κοινοπρακτικά Δάνεια
- Χρηματοδότηση για Κεφάλαιο Κίνησης
- Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών

- Άνοιγμα Ενέγγυων Πιστώσεων
- Τοκοχρεολυτικά Δάνεια
- Χρεολυτικά Δάνεια κτλ.

Στις Χρηματοδοτήσεις Μ.Μ.Ε. περιλαμβάνονται:

- Αναπτυξιακής μορφής χορηγήσεις που περιλαμβάνουν:
 - Κεφάλαιο Κίνησης.
 - Δάνειο Στέγης και Εξοπλισμού κ.α.
- Χρηματοδοτήσεις για τις άμεσες ανάγκες της επιχείρησης «Επιχειρείν» που μπορεί να εμπεριέχουν τις εξής κατηγορίες:
 - Επαγγελματικό Δάνειο Στέγης και Εξοπλισμού.
 - Ανοιχτό Έναντι επιταγών ή/και τιμολογίων.
 - «Fast Business».
 - Κεφάλαιο Κίνησης.
 - Ανοιχτό.
 - Κ/Κ για Προεξόφληση Απαιτήσεων Πιστωτικών Καρτών κ.α.
- Χρηματοδοτήσεις σε διάφορους κλάδους «Κλαδικά Προϊόντα» όπως για παράδειγμα:
 - Γιατρών/Διαγνωστικών Κέντρων
 - Κατασκευαστών
 - Ιδιοκτητών TAXI
 - Φαρμακοποιών
 - Δημιουργία Φωτοβολταϊκών Σταθμών
 - Προϊόντα Αγοράς λεωφορείων ΚΤΕΛ κ.α.
- Χρηματοδοτήσεις με την Εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ) που είναι πιθανό να περιλαμβάνουν:
 - Κεφάλαιο Κίνησης με εγγύηση ΤΕΜΠΜΕ.
 - Δάνεια Στέγης και Εξοπλισμού με εγγύηση ΤΕΜΠΜΕ και Επιδότηση Επιτοκίου.
 - Δάνεια Στέγης και Εξοπλισμού με εγγύηση ΤΕΜΠΜΕ.

Να σημειωθεί ότι «ΤΕΜΠΜΕ» είναι μια ανώνυμη εταιρεία του Ελληνικού Δημοσίου, που δημιουργήθηκε με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στην χρηματοπιστωτική αγορά. Στην πραγματικότητα, δίνει εγγυήσεις σε δάνεια τραπεζών. Το ύψος του δανείου που μπορεί να εγκριθεί κυμαίνεται από € 10.000 έως € 320.000 και το ποσοστό κάλυψης του δανείου ανέρχεται από 45% έως και 70%.

- Χρηματοδοτήσεις σε συνεργασία με ομάδες επιχειρήσεων «Group Deals»
Εκταμιεύονται συνήθως Κεφάλαια Κίνησης για τις αγορές εμπορευμάτων ή δίνονται λογαριασμοί όψεως με δυνατότητα ορίου υπερανάλληψης για χρήση σε περίπτωση που η επιχείρηση χρειαστεί κεφάλαιο για να αγοράσει προϊόντα από την εταιρεία προμηθευτή.
Τα συνήθη κριτήρια επιλογής της επιχείρησης που θα χρηματοδοτηθεί και που λαμβάνονται υπόψη αθροιστικά, είναι τα εξής:
- Καλή γνώση του φορέα της επιχείρησης.
- Καλή γνώση του αντικειμένου δραστηριότητας της επιχείρησης.
- Ικανοποιητικά οικονομικά στοιχεία (καλή κεφαλαιακή διάρθρωση, ικανοποιητική ρευστότητα, κερδοφορία, ύπαρξη λειτουργικής και μη πηγής αποπληρωμής).
- Τριετής τουλάχιστον λειτουργία της επιχείρησης.
- Ικανοποιητικές πληροφορίες από την αγορά (προμηθευτές – ανταγωνιστές).
- Μη ύπαρξη δυσμενών στοιχείων κατά την τελευταία τριετία.
- Προοπτική για μακροχρόνια και ευρύτερη συνεργασία.
- Κατάταξη (rating) της επιχείρησης από το σύστημα πιστοληπτικής ικανότητας που εφαρμόζει η κάθε Τράπεζα και προκύπτει κυρίως από τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης και της πολιτικής που ακολουθούν οι φορείς της.

0.4 Στόχοι πιστοδοτικής πολιτικής

1. Διεύρυνση του κύκλου της πελατείας με την προσέλκυση φερέγγυων επιχειρήσεων.
2. Η ενίσχυση των δεσμών με τους υφιστάμενους επιθυμητούς πελάτες.

3. Η παροχή υψηλής ποιότητας εξυπηρέτησης στην πιστοδοτική πελατεία και η προσφορά σε αυτή νέων προϊόντων προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες της.
4. Η διατήρηση σε εύλογα επίπεδα του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου.
5. Η μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των τοποθετούμενων στον τομέα των χορηγήσεων κεφαλαίων της τράπεζας με παράλληλη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της στην αγορά.

0.5 Ομάδα συνδεδεμένων πελατών

Ομάδα συνδεδεμένων πελατών αποτελούν δύο ή περισσότερα πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, που έχουν χρηματοδοτικά ανοίγματα στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα και σε οποιαδήποτε θυγατρική που, είτε σε κοινή είτε σε χωριστή βάση, αλλά που έχουν αμοιβαίο σύνδεσμο μεταξύ τους κατά το ότι:

i) ο ένας εκ των οποίων κατέχει άμεσα ή έμμεσα την εξουσία ελέγχου πάνω στο άλλο,

ii) τα σωρευμένα χρηματοδοτικά ανοίγματά τους αντιπροσωπεύουν για το πιστωτικό ίδρυμα έναν ενιαίο κίνδυνο στο βαθμό που είναι αλληλοσυνδεδεμένοι και είναι πιθανό ότι εάν ο ένας εξ αυτών αντιμετωπίζει χρηματοοικονομικά προβλήματα ο άλλος ή όλοι οι άλλοι κατά πάσα πιθανότητα θα αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες εξόφλησης. Για παράδειγμα τέτοιων αλληλοσυνδέσεων το πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να λάβει υπόψη του τα ακόλουθα:

- κοινή ιδιοκτησία,
- κοινοί διευθύνοντες,
- αλληλοκαλυπτόμενες εγγυήσεις,
- άμεση αλληλεξάρτηση η οποία δεν μπορεί να υποκατασταθεί βραχυπρόθεσμα.

Τα χρηματοδοτικά ανοίγματα ενός πιστωτικού ιδρύματος προς δύο ή περισσότερα πρόσωπα που συνδέονται με τις ως άνω σχέσεις αθροίζονται και αποτελούν ενιαίο χρηματοδοτικό άνοιγμα του πιστωτικού ιδρύματος.

Κεφάλαιο 3

Κίνδυνοι πιστωτικών ιδρυμάτων

0.6 Ορισμός και ταξινόμηση των τραπεζικών κινδύνων

Ορισμός: Οι *τραπεζικοί κίνδυνοι* αναφέρονται σε όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μιας τράπεζας που σκοπό έχουν να εξασφαλίσουν αφ' ενός μεν το βραχυπρόθεσμο επιχειρηματικό κέρδος και αφ' ετέρου τη μακροχρόνια βιωσιμότητα της. Η παρακολούθηση και διαχείριση των κινδύνων αυτών αναπτύσσει τεχνικές που βοηθούν στην επίτευξη του προαναφερόμενου σκοπού.

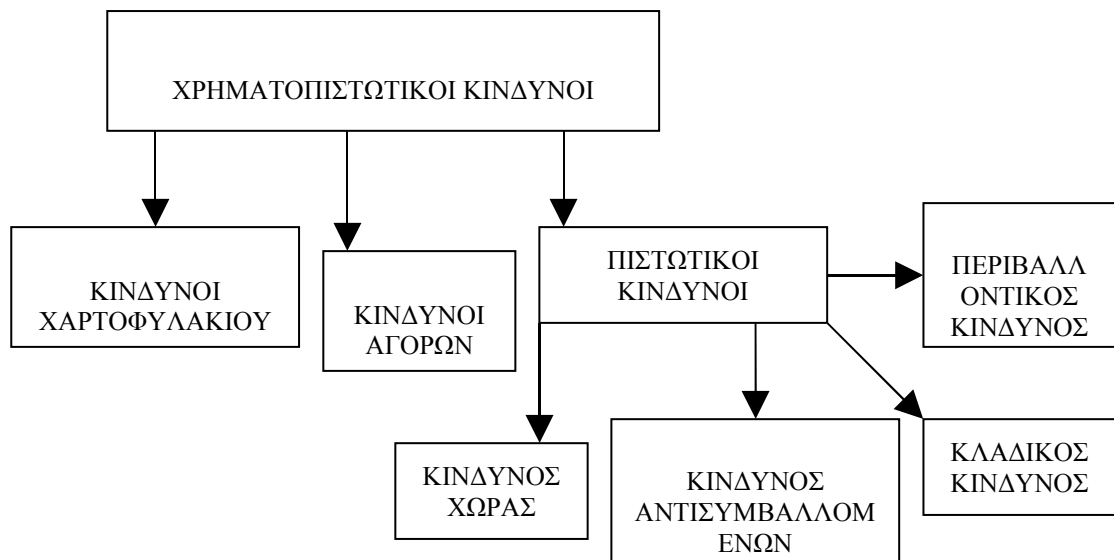
Οι κίνδυνοι αυτοί χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

A) Οι *επιχειρηματικοί κίνδυνοι* που αναλαμβάνει μια τράπεζα προκειμένου να αποκομίσει κέρδη είναι οι εξής:

- Κίνδυνοι Αγορών
- Πιστωτικοί κίνδυνοι
- Κίνδυνοι Χαρτοφυλακίου

B) Οι *γενικοί κίνδυνοι* που αντιμετωπίζει η τράπεζα και είναι συνδεδεμένοι με τη λειτουργία της που είναι οι εξής:

- Κίνδυνος Απώλειας Υπόληψης
- Κίνδυνοι Ελέγχου
- Κίνδυνοι Διαχείρισης Προσωπικού
- Εξωτερικοί Κίνδυνοι
- Λειτουργικοί Κίνδυνοι

Ορισμός του επιχειρηματικού κινδύνου και βασικοί τύποι του

Επιχειρηματικός κίνδυνος (business risk) : *Επιχειρηματικός κίνδυνος* ορίζεται ο κίνδυνος που ενέχει κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα ανεξάρτητα από τον τρόπο χρηματοδότησής της. Ο κίνδυνος αυτός εξαρτάται από την οικονομική και πολιτική κατάσταση μιας χώρας, την οικονομική και πολιτική κατάσταση των χωρών στις οποίες η εταιρεία εξάγει τα προϊόντα της, τον ανταγωνισμό, εθνικό και διεθνή, την ποιότητα εργασίας του προσωπικού της εταιρείας, το κόστος εργασίας κλπ. Η έννοια του κινδύνου αναφέρεται γενικά σε καταστάσεις όπου υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αποτέλεσμα. Η αξία μιας επιχείρησης επηρεάζεται από τη μεταβλητότητα των ταμειακών της ροών. Οι βασικοί τύποι του επιχειρηματικού κινδύνου που προκαλούν αυτή την μεταβλητότητα είναι ο κίνδυνος τιμών, ο πιστωτικός κίνδυνος και ο καθαρός κίνδυνος.

Ο *κίνδυνος τιμών* αναφέρεται τόσο στις πρώτες ύλες (κατά την ευρεία έννοια, δηλαδή στους καταναλούμενους πόρους της) όσο στις τιμές των πωλούμενων προϊόντων της. Ειδικότερα, ο συναλλαγματικός κίνδυνος αφορά τις τιμές των ξένων νομισμάτων και ο επιτοκιακός κίνδυνος αφορά τη μεταβλητότητα του επιτοκίου, με το οποίο μια επιχείρηση έχει δανειστεί ή έχει δανείσει.

Ο *πιστωτικός κίνδυνος*, ο οποίος αποτελεί και το θέμα της εν λόγω μελέτης, έχει να κάνει με την αβεβαιότητα επιστροφής των χρημάτων που έχει δανείσει η

επιχείρηση σε τρίτους π.χ. με τη μορφή πίστωσης στους πελάτες της, ή άμεσα ως χρηματικό ποσό (π.χ. αν είναι τράπεζα). Στη συνέχεια ο πιστωτικός κίνδυνος θα αναλυθεί εκτενέστερα.

Ο *καθαρός κίνδυνος* αναφέρεται στον κίνδυνο ζημίας που μπορεί να προκύψει από:

- καταστροφή, κλοπή, ή απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων,
- νομικές υποχρεώσεις για πρόκληση βλαβών σε πελάτες και τρίτα μέρη,
- εργατικά ατυχήματα,
- διάφορες παροχές που δίνει η επιχείρηση στους εργαζόμενους ή στις οικογένειές τους στην περίπτωση π.χ. θανάτου, ασθένειας, ανικανότητας κλπ.

Ο συνηθέστερος τρόπος προστασίας από τον καθαρό κίνδυνο (κατά το μεγαλύτερο μέρος) είναι η ασφαλιστική κάλυψη.

Πιστωτικός κίνδυνος

Ο *πιστωτικός κίνδυνος* είναι η πιο παλιά μορφή κινδύνου των χρηματοπιστωτικών αγορών. Αν πίστωση σημαίνει προσδοκία για την είσπραξη ενός ποσού σε καθορισμένο χρονικό ορίζοντα, τότε πιστωτικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα, αυτή η προσδοκία να μην ικανοποιηθεί.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι άμεσα συνδεδεμένος με τη φύση των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας και οφείλεται στην αδυναμία των πελατών της να εκπληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου είναι πρωταρχικής σημασίας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα γιατί σκοπός τους είναι να αναλαμβάνουν, να μεσολαβούν και να συμβουλεύουν για χρηματοοικονομικούς κινδύνους. Είναι απαραίτητο λοιπόν, να μπορούν να μετρούν τους κινδύνους με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια έτσι ώστε να μπορούν να τους αποτιμούν και να τους ελέγχουν.

Όπως παρουσιάστηκε και στο προηγούμενο διάγραμμα, ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να διακριθεί στους παρακάτω τέσσερις κινδύνους:

- *Κλαδικός κίνδυνος* (industry sector risk) που αναφέρεται σε κάποιο κλάδο της οικονομίας και τη βιωσιμότητά του.

- *Κίνδυνος χώρας* (Sovereign or Country Risk) που αναφέρεται στην αδυναμία της χώρας ή των επιχειρήσεων που λειτουργούν σ' αυτή τη χώρα να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους.
- *Περιβαλλοντικός κίνδυνος* (Environmental Risk) που σχετίζεται με την επιβολή κυρώσεων στη χρηματοδοτούμενη επιχείρηση εξ αιτίας της ρυπογόνου λειτουργίας της που πιθανώς να επισύρει και την ποινή της οριστικής διακοπής της επιχείρησης.
- *Κίνδυνος αντισυμβαλλόμενων* (Counterparty Risk) που προκύπτει από την πιστοληπτική ικανότητα των αντισυμβαλλόμενων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Την τελευταία άλωστε εικοσαετία συντελέστηκαν ραγδαίες αλλαγές στο χρηματοοικονομικό σύστημα όπως η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών αγορών, η δημιουργία τεράστιας ρευστότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, η αυτοματοποίηση των συναλλαγών χάρη στις νέες τεχνολογίες, η νομισματική ενοποίηση που επιτάχυνε την εξάλειψη των εθνικών συνόρων στις τραπεζικές εργασίες, τα οποία μέχρι πρότινος προστάτευαν τις εμπορικές τράπεζες, η απώλεια των εσόδων από συναλλαγές νομισμάτων, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις που αύξησαν το συστημικό κίνδυνο.

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν ένα ιδιαίτερα ευμετάβλητο περιβάλλον και υποχρεώνουν τις τράπεζες να αυξήσουν την έκθεσή τους στον κίνδυνο.

Επιπλέον, ο *Κίνδυνος Απώλειας Υπόληψης* είναι ο κίνδυνος που διατρέχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα, να χάσει τη φήμη που έχει στους πελάτες, και κατά πόσο το εμπιστεύονται και το θεωρούν αξιόπιστο.

Ο *Λειτουργικός Κίνδυνος* αφορά κινδύνους που προκύπτουν από τη διαδικασία και τη διεκπεραίωση μιας συναλλαγής, την τεχνολογία και τα συστήματα, την ανθρώπινη συμπεριφορά, την πολιτική και τη στρατηγική του οργανισμού, το νομικό και θεσμικό περιβάλλον, λογιστικές και φορολογικές παραμέτρους, καθώς και οποιονδήποτε εξωγενή κίνδυνο.

0.7 Τεχνική Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου

Η τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου είναι μια μέθοδος χρησιμοποιούμενη από πιστωτικό ίδρυμα προκειμένου να μειωθεί ο πιστωτικός κίνδυνος που συνδέεται με ένα ή περισσότερα ανοίγματα που εξακολουθεί να διατηρεί.

Χρηματοδοτούμενη Πιστωτική Προστασία

Η Χρηματοδοτούμενη Πιστωτική Προστασία αποτελεί μια τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου όπου η μείωση του πιστωτικού κινδύνου ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος απορρέει από το δικαίωμα του πιστωτικού ιδρύματος, σε περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλομένου ή επέλευσης άλλων συγκεκριμένων πιστωτικών γεγονότων που έχουν σχέση με τον αντισυμβαλλόμενο, να προβεί στη ρευστοποίηση ή να επιτύχει τη μεταβίβαση ή την κατάσχεση ή την παρακράτηση περιουσιακών στοιχείων ή ποσών (εξασφαλίσεων) ή στη μείωση του ποσού του ανοίγματος ή στην αντικατάστασή του με το ποσό της διαφοράς μεταξύ του ύψους του χρηματοδοτικού ανοίγματος και του ύψους μιας υποχρέωσης του πιστωτικού ιδρύματος.

Μη Χρηματοδοτούμενη Πιστωτική Προστασία

Η Μη Χρηματοδοτούμενη Πιστωτική Προστασία αποτελεί μια τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου όπου η μείωση του πιστωτικού κινδύνου ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος απορρέει από τη δέσμευση που αναλαμβάνει τρίτος να καταβάλει ένα ποσό σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων του οφειλέτη ή την επέλευση άλλων συγκεκριμένων πιστωτικών γεγονότων.

Κεφάλαιο 4

Η Επιτροπή της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει νομική προσωπικότητα, εδρεύει στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements) της Βασιλείας της Ελβετίας η οποία και της παρέχει γραμματειακή υποστήριξη. Ιδρύθηκε το 1974 και στη σύνθεση της στη παρούσα φάση συμμετέχουν 13 χώρες (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ). Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αποβλέπει κυρίως στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού.

0.8 Το Σύμφωνο της Βασιλείας - Βασιλεία I

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Οι σημαντικοί λόγοι που έγινε κάτι τέτοιο ήταν κυρίως η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και τη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Ο βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των προβλημάτων και της αστάθειας εκείνης της εποχής.

Η Διαχείριση Κινδύνων στα χρηματοοικονομικά ιδρύματα ακολούθησε με καθυστέρηση αυτές τις εξελίξεις παγκοσμίως. Η αύξηση των πτωχεύσεων στα τραπεζικά ιδρύματα κυρίως την δεκαετία του 1970 οδήγησε τις αρχές να εισάγουν θεσμούς και κανόνες σχετικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου προήρθαν κυρίως από την έλλειψη σωστής διαχείρισης του δανειακού χαρτοφυλακίου των ιδρυμάτων.

Το Σύμφωνο του 1988 της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια είχε ως κύριο στόχο τη σύγκλιση των διαφορετικών διεθνών εποπτικών

καθεστώτων διασφαλίζοντας τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής και οι αποφάσεις της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ. Αντίθετα λειτουργεί συμβουλευτικά, διαμορφώνοντας προτάσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων, οι οποίες υιοθετήθηκαν και από χώρες μη μέλη της Επιτροπής.

Είναι πρώτη φορά που συνδέεται το ύψος των Ιδίων Κεφαλαίων με το Πιστωτικό Κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου. Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του Συντελεστή καθιρώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές (Πετράκης, 2000).

Οι κανόνες του Συμφώνου (**Βασιλεία I**) αντικείμενο αναφοράς είχαν την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών εισάγοντας ένα σύστημα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου του σταθμισμένου ενεργητικού.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται ως η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, αντανακλά δηλαδή την πιθανότητα μη εξόφλησης ενός δανείου ή την καθυστέρηση αποπληρωμής του. Σε ένα χρηματοπιστωτικό οργανισμό αντανακλά τον κίνδυνο που μπορεί να προκύψει από τη μη επαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών του προς τους πιστωτές του. Ο κίνδυνος πάντα ταυτίζεται με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ακόμα και δύο δεκαετίες πριν (στην Ελλάδα μερικώς ισχύει ακόμα) οι τράπεζες αξιολογούσαν τους πελάτες τους υποκειμενικά, με βάση την εμπειρία τους και τα γενικά στοιχεία που μπορούσαν να συλλέξουν όπως οι εγγυήσεις, η πρόθεση συνέπειας, το κεφάλαιο αλλά και τις εκάστοτε οικονομικές συγκυρίες.

Σημαντικές αδυναμίες του Συμφώνου της Βασιλείας I, όπως ο καθορισμός των συντελεστών στάθμισης ανεξάρτητα από το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος, ο αυθαίρετος καθορισμός του ποσοστού κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά και η μη αξιολόγηση κινδύνων όπως ο λειτουργικός, συναλλαγματικός, νομικός, κ.ά. οδήγησαν στην αναθεώρησή του και στην εισαγωγή ενός νέου πλαισίου για την

κεφαλαιακή επάρκεια, έτσι ώστε να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στον κίνδυνο και στη διακράτηση κεφαλαίου.

Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Τα αποτελέσματα από την επιβολή των κανόνων του Συμφώνου ήταν σημαντικά και δεν άργησαν να φανούν στο τραπεζικό σύστημα με την αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων καθώς επίσης και με τη δημιουργία εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Παρόλα αυτά όμως, με τις νέες εξελίξεις ήταν απαραίτητη η αναθεώρησή του. Σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητά του, καθώς ουσιαστικά βασιζόταν σε μια όχι και τόσο ευέλικτη μεθοδολογία σταθμίσεων πιστωτικού κινδύνου.

0.9 Τροποποιήσεις

Το 1999 ξεκίνησε μια προσπάθεια, η οποία ολοκληρώθηκε το 2004, με στόχο τη ριζική τροποποίηση του πλαισίου προκειμένου να αντανakλά σε μεγαλύτερο βαθμό τις πρακτικές της αγοράς. Το νέο σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας, ευρύτερα γνωστό ως Βασιλεία II, εφαρμόζεται από τον Ιανουάριο 2007.

Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυσης και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του. Σε αυτό το είδος κινδύνου ανήκουν κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11ης Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών. Αν και η προσπάθεια που γίνεται για την ποσοτική του μέτρηση σχετικά με τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις είναι σημαντική, είναι δύσκολο να είμαστε βέβαιοι για την πραγματική έκθεση της τράπεζας στο λειτουργικό κίνδυνο. Και επιπλέον, παρόλο που παρουσιάζονται προβληματισμοί και

δυσκολίες στην τεχνική ανάλυση των στοιχείων, οι Εποπτικές Αρχές θεωρούν ως δεδομένη τη συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη συγκεκριμένη πρόταση

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης το νέο πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας ενσωματώθηκε στο κοινοτικό τραπεζικό δίκαιο με τις Οδηγίες 2006/48/EK σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και 2006/49/EK για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι γενικές αρχές των εν λόγω Οδηγιών ενσωματώθηκαν στο νέο βασικό τραπεζικό νόμο, ενώ οι τεχνικού χαρακτήρα διατάξεις ενσωματώθηκαν με Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Με τις εν λόγω Οδηγίες θεσπίστηκαν νέοι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας για τον καθορισμό του ελάχιστου ύψους των ιδίων κεφαλαίων που τα πιστωτικά ιδρύματα και οι Ε.Π.Ε.Υ. οφείλουν να διατηρούν για να καλύψουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται. Το νέο καθεστώς για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των Ε.Π.Ε.Υ. που προβλέπεται από τις οδηγίες (το οποίο βασίζεται στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας της Επιτροπής της Βασιλείας, ευρύτερα γνωστό ως Basel II) καθορίζει σειρά νέων τεχνικών μεθόδων μεγαλύτερης ακρίβειας για τη μέτρηση των κινδύνων που αναλαμβάνουν αλλά και των ελάχιστων κεφαλαίων που απαιτείται να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι Ε.Π.Ε.Υ. .

Πιο συγκεκριμένα το νέο πλαίσιο προτείνει μια σειρά επιλογών που κυμαίνονται από απλούς μηχανισμούς μέχρι πιο εξελιγμένες μεθοδολογίες για να μετρήσει τον πιστωτικό κίνδυνο, το λειτουργικό κίνδυνο και τους κινδύνους αγοράς και να καθορίσει το ελάχιστο ύψος των ιδίων κεφαλαίων. Οι τροποποιήσεις που έχουν εισαχθεί με τις νέες οδηγίες είναι οι εξής:

- ❑ Τροποποιείται η ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδος (standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου από αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης ή το είδος της συναλλαγής.
- ❑ Εισάγει τη μέθοδο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου βάσει των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings based approach).

- ❑ Αναγνωρίζει τη μείωση της αξίας των ανοιγμάτων που προέρχεται από τη χρήση παραδοσιακών και καινοτομικών τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου (εξασφαλίσεις, πιστωτικά παράγωγα, συμψηφισμός στοιχείων εντός ισολογισμού).
- ❑ Εισάγει για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου, επιβάλλοντας πρόσθετες οργανωτικές υποχρεώσεις για την παρακολούθηση της έκθεσης των Ε.Π.Ε.Υ. στον εν λόγω κίνδυνο.
- ❑ Προβλέπεται η υποχρέωση διαμόρφωσης διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων σε διαρκή βάση (πυλώνας II).
- ❑ Προβλέπεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης πληροφοριών για την ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά στην οικονομική θέση των Ε.Π.Ε.Υ. και την ακολουθούμενη από αυτά πολιτική ως προς την ανάληψη και διαχείριση κινδύνων (πυλώνας III).

Κεφάλαιο 5

Βασιλεία II

Η «Βασιλεία II» καθιερώνει τους ακόλουθους τρεις θεμελιώδεις άξονες εποπτείας, «Πυλώνες»:

Πυλώνας I: Θεσπίζονται νέες μέθοδοι προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που τα πιστωτικά ιδρύματα, κατά κανόνα, αντιμετωπίζουν κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους και καθιερώνονται κεφαλαιακές απαιτήσεις και για το λειτουργικό κίνδυνο.

Πυλώνας II: Καθορίζονται οι αρχές, τα κριτήρια και η διαδικασία με την οποία κατ' αρχήν τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' ακολουθία η εποπτική αρχή (Τράπεζα της Ελλάδος), αξιολογούν την επάρκεια των κεφαλαίων και των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων κάθε πιστωτικού ιδρύματος χωριστά, σε σχέση με τους πάσης φύσεως κινδύνους στους οποίους αυτό εκτίθεται ή ενδέχεται να εκτεθεί, πέραν από εκείνους που αντιμετωπίζονται στον Πυλώνα I.

Πυλώνας III: Καθιερώνονται υποχρεώσεις δημοσιοποίησης στοιχείων για την ενίσχυση της διαφάνειας και της πειθαρχίας της αγοράς με την παροχή στους ενδιαφερόμενους της δυνατότητας σύγκρισης τόσο της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, της κεφαλαιακής και οργανωτικής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων, παρέχοντας έτσι κίνητρο για την βελτίωσή τους, όσο και των μεθόδων και πρακτικών που εφαρμόζουν οι εποπτικές αρχές.

0.10 Πυλώνας I

Στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας προβλέπονται εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων πιο ευαίσθητες ως προς τον κίνδυνο, επιτυγχάνοντας σύγκλιση μεταξύ του εποπτικού και του οικονομικού κεφαλαίου. Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει ουσιαστικά δύο εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων **έναντι του πιστωτικού κινδύνου:**

την τυποποιημένη προσέγγιση (standardized approach) και

- ❑ **την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων (internal ratings based (IRB) approach).**

Η προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων παρέχει δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- ❑ **τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και**
- ❑ **την εξελιγμένη μέθοδο (advanced approach).**

Επιπλέον, με τη Βασιλεία II εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις **έναντι του λειτουργικού κινδύνου**. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημίες που οφείλονται στην ανεπάρκεια ή ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, σε ανθρώπινο παράγοντα, ή σε εξωτερικά αίτια. Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου:

- ❑ **τη μέθοδο του βασικού δείκτη (basic indicator approach),**
- ❑ **την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) και**
- ❑ **τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης (advanced measurement approach).**

Να αναφερθεί, επίσης, ότι με τη Βασιλεία II, προσαρμόζεται ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του **κινδύνου αγοράς**, δηλαδή του κινδύνου που οφείλεται σε διακυμάνσεις επιτοκίων, τιμών χρεογράφων, συναλλάγματος, εμπορευμάτων διαπραγματεύσιμων σε οργανωμένες αγορές κλπ. Οι κυριότερες από τις προσαρμογές αυτές αφορούν τους πρόσθετους παράγοντες κινδύνου που η κάθε τράπεζα πρέπει να λαμβάνει υπόψη προκειμένου να εφαρμόσει δικά της υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπρόσθετα, με τη Βασιλεία II καθορίζονται οι εναλλακτικές μέθοδοι για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών σε σχέση με τα ανοίγματά τους που συνδέονται με τιλοποιήσεις (securitisation), με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη των κινδύνων που διατηρούν ή αποκτούν στο πλαίσιο της εν λόγω τεχνικής.

0.10.1 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου

Τυποποιημένη προσέγγιση

Στην τυποποιημένη προσέγγιση οι τράπεζες οφείλουν να καταναείμουν την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο σε εποπτικές κατηγορίες, οι οποίες βασίζονται σε ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό των εκθέσεων. Η στάθμιση των απαιτήσεων ενός πιστωτικού ιδρύματος εξαρτάται από την φύση του αντισυμβαλλόμενου, το είδος της απαίτησης και την αξιολόγηση της πιστοληπτικής του ικανότητας. Η προσέγγιση αυτή εγκαθιδρύει σταθερές σταθμίσεις κινδύνου, αντίστοιχες των εποπτικών κατηγοριών, και χρησιμοποιεί εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων που παρέχονται από εξωτερικούς οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης (ΕΟΠΑ).

Η προτεινόμενη χρήση εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει να πληρεί ορισμένα κριτήρια καταλληλότητας και θα υπόκειται στον έλεγχο των εθνικών πιστωτικών αρχών, οι οποίες είναι αρμόδιες για τον καθορισμό των κριτηρίων που πρέπει να έχουν οι εξωτερικοί οργανισμοί πιστοληπτικής αξιολόγησης. Τα κριτήρια αυτά αναφέρονται στην αντικειμενικότητα, την ανεξαρτησία, τη διαφάνεια και άλλα, που εξασφαλίζουν την αξιοπιστία τους. Οι αρμόδιες αρχές εξακριβώνουν αφενός, ότι η χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία είναι αυστηρή, συστηματική και σταθερή και υπόκειται σε διαδικασία πιστοποίησης με βάση τα ιστορικά δεδομένα και αφετέρου, ότι οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις των ΕΟΠΑ τυγχάνουν τακτικών επανεξετάσεων. Επιπρόσθετα, οι αρμόδιες αρχές εξακριβώνουν ότι η προαναφερθείσα μεθοδολογία δεν υπόκειται ούτε σε εξωτερικές πολιτικές επιρροές και περιορισμούς ούτε σε οικονομικές πιέσεις, που μπορούν να επηρεάσουν την πιστοληπτική αξιολόγηση. Τέλος, κάθε ατομική πιστοληπτική αξιολόγηση πρέπει να είναι δημόσια διαθέσιμη τόσο στα εγχώρια, όσο και στα ξένα ιδρύματα.

Προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων

Η μεγάλη καινοτομία της Βασιλείας II είναι ότι επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να υπολογίζουν το ύψος των σταθμισμένων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων τους με την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων. Σε αντίθεση με τη συχνά αυθαίρετη κατάτμηση των συντελεστών στάθμισης της τυποποιημένης προσέγγισης (πέντε συντελεστές στάθμισης: 0%, 20%, 50%, 100%, 150%) η προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων παρέχει τη δυνατότητα πλήρους εξατομίκευσης του πιστωτικού κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο. Ως πλεονεκτήματα των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου θεωρούνται η ενσωμάτωση στοιχείων που δεν είναι γνωστά σε οργανισμούς αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, η δυνατότητα εφαρμογής τους σε εταιρίες μικρότερης εμβέλειας καθώς και η παροχή κινήτρων στα πιστωτικά ιδρύματα να υιοθετήσουν αποτελεσματικότερες διαδικασίες στα συστήματα πιστοδοτήσεών τους.

Αρχικά, γίνεται ταξινόμηση των στοιχείων ενεργητικού που συνθέτουν το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο των πιστωτικών ιδρυμάτων (ΠΙ) σε 5 κατηγορίες:

α) απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων οι οποίες συμπεριλαμβάνουν:

- Χρηματοδοτήσεις μεγάλων έργων
- Χρηματοδοτήσεις εμπορευμάτων
- Χρηματοδοτήσεις φυσικών περιουσιακών στοιχείων
- Χρηματοδοτήσεις εμπορικών ακινήτων
- Χρηματοδοτήσεις εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου
- Χρηματοδοτήσεις με εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων

β) απαιτήσεις έναντι κρατών

γ) απαιτήσεις έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων και των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ)

δ) Λιανική Τραπεζική

- Στεγαστικά δάνεια
- Αποδεκτά ανανεώσιμα πιστωτικά ανοίγματα
- Λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής

- Αγορά εκχωρούμενων απαιτήσεων λιανεμπορίου
 - ε) Συμμετοχές και μετοχές

Στη συνέχεια οι τράπεζες μπορούν να υπολογίζουν το ύψος των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων για την κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου χρησιμοποιώντας μία μέθοδο, η οποία βασίζεται σε εσωτερικές εκτιμήσεις των παραμέτρων του κινδύνου.

Για τον υπολογισμό λοιπόν των σταθμίσεων των κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων. Η **πρώτη** παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (PD - Probability of Default) και απεικονίζει την πιστοληπτική του ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου. Ορίζεται ως η μεγαλύτερη τιμή μεταξύ της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου με χρονικό ορίζοντα ενός έτους και ενός ελάχιστου ορίου 0,03%. Ωστόσο, το όριο του 0,03% δεν ισχύει για τις απαιτήσεις έναντι κρατών. Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα της προσέγγισης των ΕΣΔ που ακολουθούν θα πρέπει να παρέχουν στις εποπτικές αρχές τις εκτιμήσεις τους για την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου για κάθε βδομάδα αξιολόγησης δανειζόμενου του Εσωτερικού Συστήματος Διαβάθμισης Κινδύνου.

Η **δεύτερη** παράμετρος κινδύνου (LDG - Loss Given Default) δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημιάς, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της LDG εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί. Αντιπροσωπεύει μια εκτίμηση της μέσης τιμής της αναμενόμενης ζημιάς ανά απαίτηση που θα υποστεί το ΠΙ στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Για παράδειγμα, τιμή της LGD για μια απαίτηση ίση με 45% σημαίνει ότι το ΠΙ εκτιμά ότι θα υποστεί ζημιά ίση με το 45% της αξίας της απαίτησης (και θα ανακτήσει το υπόλοιπο 55%), αν ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του.

Μια **τρίτη** παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (EAD - Exposure At Default) δίνει την εκτίμηση του

χρηματοδοτικού ανοίγματος. Αυτή η παράμετρος προσδιορίζεται από το είδος της απαίτησης και τις περισσότερες φορές είναι ίση με το ονομαστικό ποσό αυτής.

Η **τέταρτη** παράμετρος είναι η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (M - Maturity) και μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος. Όσο μικρότερη είναι η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη της απαίτησης, τόσο μικρότερος είναι ο υποκειμενικός πιστωτικός της κίνδυνος. Σύμφωνα με τη Θεμελιώδη Προσέγγιση, όλες οι απαιτήσεις θα αντιμετωπίζονται σαν να έχουν την ίδια μέση εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη, ίση με 2,5 έτη (εξαιρέση αποτελούν οι συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς, για τις οποίες η εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη είναι 6 μήνες). Τα πιστωτικά ιδρύματα που θα εφαρμόσουν την Εξελιγμένη Προσέγγιση θα υποχρεωθούν να ενσωματώνουν τις επιδράσεις της πραγματικής εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων, στους συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται σε τουλάχιστον ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους, διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να δειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες αλλά σε τυχαίο θόρυβο.

Οι τράπεζες ταξινομούν τα στοιχεία του ενεργητικού που συνθέτουν τα χαρτοφυλάκιο συναλλαγών σε κατηγορίες. Οι παράμετροι του πιστωτικού κινδύνου εκτιμώνται χωριστά και εισάγονται ως μεταβλητές στις αντίστοιχες συναρτήσεις για τον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης. Για τον υπολογισμό του σταθμισμένου κινδύνου η κεφαλαιακή απαίτηση κάθε κατηγορίας στοιχείων ενεργητικού πολλαπλασιάζεται διαδοχικά επί την τρίτη παράμετρο, την έκθεση σε περίπτωση αθέτησης αντισυμβαλλομένου (EAD) και επί 12,5 (είναι το αντίστροφο του ελάχιστου συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας, 8%).

Στην Εξελιγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LDG, EAD και M παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της και των κατάλληλων ιστορικών δεδομένων, ενώ για την εκτίμηση του M υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης για κάποια χρηματοδοτικά ανοίγματα. Αντίθετα, στη Θεμελιώδη προσέγγιση μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LDG, EAD και M τίθενται από την Επιτροπή.

Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, η σημαντικότερη αλλαγή που επήλθε με το νέο καθεστώς, όσον αφορά το ύψος των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των Ε.Π.Ε.Υ., είναι η εισαγωγή της απαίτησης υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου (Κων/νος Ζοπουνίδης, 2006).

Να σημειωθεί ότι αθέτηση υποχρέωσης ενός αντισυμβαλλόμενου θεωρείται ότι έχει συμβεί όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις εξής προϋποθέσεις:

A) Υπάρχει ληξιπρόθεσμη οφειλή μεγαλύτερης των 90 ημερών για οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις του οφειλέτη.

B) Υφίστανται ενδείξεις ότι ο οφειλέτης είναι απίθανο να εξοφλήσει πλήρως τις υποχρεώσεις του (κεφάλαιο, τόκους, έξοδα) χωρίς το ΠΙ να καταφύγει σε ενεργοποίηση τυχόν εγγυήσεων ή εξασφαλίσεων.

0.10.2 Μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου

Μέτρηση του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach)

Οι Τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του ακαθάριστου εισοδήματος με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

όπου:

KBIA: είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη, για τον λειτουργικό κίνδυνο,

a = 15%,

GI: ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων.

Για τον ορισμό του ακαθάριστου εισοδήματος έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος :

GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.

Ο ανωτέρω οικονομικός δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός της δραστηριότητας του τραπεζικού ιδρύματος και συνεπώς και της αντίστοιχης έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο.

Τυποποιημένη μέθοδος (Standardized Approach)

Η Τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardised Approach) είναι η απλούστερη από τις νέες εναλλακτικές σχετικές προσεγγίσεις. Με την προσέγγιση αυτή βελτιώνεται το προϋσχόν πλαίσιο με την καθιέρωση αναλογικότερης σύνδεσης των ιδίων κεφαλαίων προς τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, καθώς:

α) Διευρύνεται η κλίμακα των προκαθορισμένων συντελεστών, με τους οποίους σταθμίζεται κάθε κατηγορία χρηματοδότησης ή άλλου ανοίγματος της τράπεζας.

β) Λαμβάνονται υπόψη παράμετροι, όπως η πιστοληπτική διαβάθμιση του πιστούχου από αναγνωρισμένους Εξωτερικούς Οργανισμούς Πιστοληπτικής Αξιολόγησης (E.O.Π.Α), η διασπορά των κινδύνων που επιτρέπει τη μείωση από 100% σε 75% του συντελεστή στάθμισης για τον κίνδυνο των μέχρι ποσού 1 εκατ. ευρώ πιστώσεων προς φυσικά πρόσωπα ή σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η εξασφάλιση από κατοικίες που επιτρέπει τη μείωση του συντελεστή στάθμισης των δανείων από 50% σε 35%, ενώ, αντίθετα, η εμφάνιση καθυστέρησης αποπληρωμής άνω των 90 ημερών οδηγεί σε αύξηση του συντελεστή κλπ.

γ) Αναγνωρίζονται και άλλα είδη εξασφαλίσεων, καθώς και πιο εξελιγμένες τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, όπως τα πιστωτικά παράγωγα.

Να αναφερθεί, ότι η τυποποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί μια λιγότερο ευαίσθητη στον κίνδυνο μεθοδολογία, καθώς στηρίζεται σε εξωτερικές πιστοληπτικές αξιολογήσεις, οι οποίες δεν καλύπτουν όλα τα χαρτοφυλάκια. Ένα χαρακτηριστικό της είναι ότι δεν κάνει διάκριση μεταξύ αναμενόμενης και μη αναμενόμενης ζημιάς

(η αναμενόμενη ζημιά θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως κόστος κατά τη διαδικασία χορήγησης).

Στην εν λόγω μέθοδο προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση.

Οι Τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες (business lines). Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του ακαθάριστου εισοδήματος για κάθε κατηγορία, με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma(GI1-8 * b1-8)$$

όπου:

KTSA: οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Τυποποιημένη Μέθοδο

b1-8 = ποσοστό για καθεμία από τις 8 κατηγορίες,

GI1-8 = ο μέσος όρος του ακαθάριστου εισοδήματος των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε κατηγορία.

Η μέθοδος της Τυποποιημένης Προσέγγισης αποκαλύπτει με μεγαλύτερη ακρίβεια την επικινδυνότητα συγκεκριμένων υπηρεσιακών μονάδων (business units) και συγκεκριμένων εργασιών (business lines). Όπως αναφέρθηκα παραπάνω, οι δραστηριότητες των τραπεζών χωρίστηκαν σε 8 τομείς και οι εποπτικές Αρχές καθόρισαν έναν συγκεκριμένο αριθμητικό συντελεστή για τον κάθε τομέα. Ο συντελεστής αντικατοπτρίζει τον όγκο των δραστηριοτήτων και την έκθεση του συγκεκριμένου τομέα στον Λειτουργικό Κίνδυνο (ΠΔ/ΤΕ, 20/08/2007).

Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων κάθε τομέα αποτελεί τη συνολική επιβάρυνση της τράπεζας για τον Λειτουργικό Κίνδυνο.

Οι 8 τομείς και οι συντελεστές τους είναι οι ακόλουθοι:

- Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων (18%)
- Αποτελέσματα Χρηματοοικονομικών Πράξεων (18%)

- Λιανική Τραπεζική (12%)
- Εμπορική Τραπεζική (15%)
- Πληρωμές και Διακανονισμοί (18%)
- Υπηρεσίες Θεματοφυλακής (15%)
- Διαχείριση Χαρτοφυλακίων (12%) και
- Χρηματοστηριακές Εργασίες (12%).

Τα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής συνίστανται στα παρακάτω:

- Ιδιότητα του πελάτη.
- Χαρακτηριστικά προϊόντος (προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές ευχέρειες κτλ.
- Διασπορά χαρτοφυλακίου.
- Ύψος ανοίγματος.

Σημειώνεται ότι το σημαντικότερο κριτήριο είναι το ύψος του ανοίγματος που δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1εκ. ευρώ. Το εν λόγω ποσό θα προσαρμόζεται με τον εκάστοτε πληθωρισμό.

Εξελιγμένες Μέθοδοι Μέτρησης (Advanced Measurement Approach)

Οι Τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων. Για να εφαρμοσθεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι Τράπεζες που ακολουθούν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο. Υπολογίζει από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την Τυποποιημένη μέθοδο.

Η βασική φιλοσοφία της Βασιλείας II είναι να επιτρέπεται στα πιστωτικά ιδρύματα η χρήση εσωτερικών υποδειγμάτων, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένα ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια. Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες του κλάδου για την ανάπτυξη εσωτερικών υποδειγμάτων έχουν καταλήξει στις εξής υπομεθόδους:

- Υπομέθοδος κατανομής ζημιών (Loss distribution approach).
- Υπομέθοδος καρτών παρακολούθησης επίδοσης (Scorecard approach).
- Υπομέθοδος σεναρίων ανάλυσης (Scenario based AMA).

Πάντως, κάθε υπομέθοδος πρέπει να περιλαμβάνει τρία στάδια, τα οποία κατά σειρά είναι :

1. Η συλλογή δεδομένων για μια περίοδο παρατηρήσεων ελάχιστης διάρκειας πέντε ετών.
2. Η διαδικασία καταγραφής ζημιών.
3. Το στατιστικό υπόδειγμα υπολογισμού ζημιών.

Αναλυτικότερα, για κάθε μια από τις ως άνω υπομεθόδους αναφέρονται τα εξής:

- **Υπομέθοδος κατανομής ζημιών**

Με αυτή πραγματοποιείται η απευθείας εκτίμηση των μη αναμενόμενων ζημιών και δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στα ποσοτικά χαρακτηριστικά του κινδύνου. Η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση, που ουσιαστικά συνιστά τη «μέγιστη δυνητική ζημιά» (VaR) για συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα, είναι το άθροισμα των VaR όλων των συνδυασμών για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα και είδος γεγονότος λειτουργικού κινδύνου.

Όταν χρησιμοποιείται αυτή η μέθοδος πρέπει να δοθεί έμφαση σε ορισμένες βασικές αρχές:

- Το οικονομικό κεφάλαιο προσφέρει κάλυψη για τις μη αναμενόμενες ζημιές έως ένα συγκεκριμένο επίπεδο αντοχής που θέτει το πιστωτικό ίδρυμα.

- Οι ζημίες που υπερβαίνουν το ανωτέρω τεθέν όριο αντοχής ονομάζονται έκτακτες ή εξαιρετικές ζημίες οι οποίες δεν μπορούν να απορροφηθούν από το οικονομικό κεφάλαιο και αν εμφανιστούν το πιστωτικό ίδρυμα πτωχεύει.

- Το επίπεδο αντοχής που επιλέγεται είναι και η πιθανότητα πτώχευσης του πιστωτικού ιδρύματος και αυτή μπορεί να εξαχθεί από εξωτερικούς αξιολογικούς οργανισμούς διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας.

- **Υπομέθοδος καρτών παρακολούθησης επιδόσεων**

Με αυτή δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του κινδύνου. Το αρχικό ύψος της κεφαλαιακής απαίτησης προσδιορίζεται αρχικά με τη χρήση στατιστικών μεθόδων και, στη συνέχεια, προσαρμόζεται με βάση scorecards, οι οποίες βασίζονται σε απόψεις εμπειρογνομόνων και άλλες αξιολογήσεις, που επιχειρούν τη διαχρονική παρακολούθηση της μεταβολής των ποιοτικών χαρακτηριστικών του κινδύνου των διάφορων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

- **Υπομέθοδος σεναρίων ανάλυσης**

Η ως άνω υπομέθοδος δίδει έμφαση στα αποτελέσματα της ανάλυσης σεναρίων για το μελλοντικό επίπεδο βασικών λειτουργικών κινδύνων (“what-if” scenarios) και συνδυάζει τα αποτελέσματα στατιστικών αναλύσεων, που λαμβάνουν υπόψη ιστορικά ή άλλου τύπου δεδομένα (Χαραλαμπίδης, 2005).

Η καθιέρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο αποτελεί μία από τις σημαντικές καινοτομίες του νέου πλαισίου. Η έννοια του εν λόγω κινδύνου αφορά τις ενδεχόμενες ζημίες που μπορεί να προκληθούν από ανεπάρκεια ή λάθη διαδικασιών ή προσώπων, καλύπτοντας και το νομικό κίνδυνο. Παρέχεται επίσης η δυνατότητα στις τράπεζες να επιλέγουν μεταξύ τυποποιημένων και εξελιγμένων προσεγγίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο αυτό.

Γενικά, ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής ενός δανείου περιλαμβάνει έξι συνιστώσες:

1. Πιθανότητα αδυναμίας πληρωμής: εκτίμηση της πιθανότητας ο δανειολήπτης να περιέλθει σε αδυναμία εξόφλησης των υποχρεώσεών του εντός ενός συγκεκριμένου χρόνου.

2. Ζημία σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής: ζημία από το δάνειο συνεπεία αδυναμίας πληρωμής του δανειολήπτη η οποία συνήθως εκφράζεται ως ποσοστό επί της αρχικής ονομαστικής αξίας του χρέους.

3. Χρηματοδοτικό άνοιγμα σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής: η ονομαστική αξία του χρέους του δανειολήπτη.

4. Η διάρκεια του δανείου.

5. Συσχέτιση με το συστηματικό κίνδυνο: εκτίμηση των συνεπειών της ταυτόχρονης αδυναμίας πληρωμής εκ μέρους δύο επιμέρους δανειοληπτών από την ίδια τράπεζα.

6. Συνάρτηση στάθμισης κινδύνου: Συνάρτηση που συνδέει την πρόβλεψη για ζημία με τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται όλες οι προϋποθέσεις/ κριτήρια για τη χρήση καθεμιάς εκ των τριών προαναφερθεισών μεθόδων:

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	Μέθοδος Βασικού Δείκτη	Τυποποιημένη Μέθοδος	Εξελιγμένες Μέθοδοι Μέτρησης
Συμμόρφωση με τις «θεμελιώδεις πρακτικές για τη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου», που απαιτούν: · ανεξάρτητη μονάδα εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης	√	√	√

κινδύνου 115 · αποτελεσματική χρήσης συστήματος αναφοράς κινδύνου · ενεργό συμμετοχή της ανώτατης διοικητικής βαθμίδας			
Τεκμηρίωση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων		√	√
Συλλογή δεδομένων και διοικητική πληροφόρησης κινδύνων		√	√
Αναγνώριση και συλλογή ανά τομέα δραστηριότητας, επιχειρησιακή μονάδα και προϊόν		√	√
Παρακολούθηση ζημιογόνων γεγονότων και συλλογή δεδομένων ζημιών		√	√
Εσωτερικό σύστημα διοικητικής ενημέρωσης και παραγωγής αναφορών για ζημιές και ζημιογόνα γεγονότα, υποστηριζόμενα από βάσεις δεδομένων			√
Έλεγχος ακρίβειας δεδομένων ζημιογόνων γεγονότων και ζημιών			√
Συστηματική διαχείριση δεδομένων κινδύνου μέσω ολοκληρωμένων συστημάτων			√

Αντληση δεδομένων κινδύνου τουλάχιστον για πέντε έτη			√
Συγκεκριμένες μέθοδοι για την ενσωμάτωση δεδομένων ζημιών από εξωτερικές πηγές			√
Μεθοδολογία επικύρωσης που θα περιλαμβάνει ανάλυση σεναρίων και stress testing			√
Καταγραφή όλων των μεθόδων και των διαδικασιών για τη δυνατότητα ανεξάρτητου ελέγχου και πιστοποίησης			√

0.10.3 Σύγκριση μεθόδων - Συμπεράσματα - Παράδειγμα

Όσο αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των πιο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην Τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, κάποιες φορές προτείνεται και η δεύτερη μέθοδος. Η

Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Παράδειγμα

Για να γίνει πιο κατανοητή η διαφορά της τυποποιημένης μεθόδου και της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων, ας υποθέσουμε ότι η τράπεζα Α επιλέγει να εφαρμόσει την πρώτη μέθοδο και η τράπεζα Β τη δεύτερη μέθοδο. Για τον ίδιο πελάτη που έχει δάνειο 100 ευρώ στην τράπεζα Α και 100 ευρώ στην τράπεζα Β, η τράπεζα Α θα υποχρεούται να κρατάει εποπτικά κεφάλαια ύψους 8 ευρώ, ενώ η τράπεζα Β θα υποχρεούται να κρατάει εποπτικά κεφάλαια ύψους που θα μπορεί να φτάνουν ακόμα και τα 50 ευρώ.

0.11 Πυλώνας II - Εποπτικές διαδικασίες εξέτασης κεφαλαιακής επάρκειας

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης του πυλώνα II αφορά στην υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων και των Ε.Π.Ε.Υ. να εφαρμόζουν αξιόπιστες, αποτελεσματικές και πλήρεις εσωτερικές διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, οι οποίες θα υπόκεινται σε συνεχή αναθεώρηση ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα παραμείνουν πλήρεις και αναλογικές προς τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων τους.

Στον Πυλώνα II ισχύουν τα εξής:

α) Υπάρχουν κριτήρια ποιοτικού χαρακτήρα για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας κάθε πιστωτικού ιδρύματος, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

β) Ενισχύεται η έννοια των «εσωτερικών κεφαλαίων», η οποία είναι ευρύτερη εκείνης των «εποπτικών» που υπολογίζονται με τις μεθόδους του Πυλώνα I, καθώς

αφορά τα κεφάλαια που το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει σε επάρκεια από πλευράς ποσότητας, ποιότητας και κατανομής για την αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που έχει αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθεί. Ως τέτοιοι κίνδυνοι θεωρούνται, ενδεικτικά, αυτοί που δεν καλύπτονται ή δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς στο πλαίσιο του Πυλώνα Ι, όπως ο κίνδυνος συγκέντρωσης, ο κίνδυνος στρατηγικής, ο κίνδυνος φήμης αλλά και εξωγενείς κίνδυνοι που απορρέουν από το θεσμικό, οικονομικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον.

γ) Γίνεται ανάλυση της διαδικασίας αξιολόγησης από την Τράπεζα της Ελλάδος της συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς τις εποπτικές του υποχρεώσεις.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης αποτελεί μια από τις καινοτομίες της Βασιλείας ΙΙ, αφού το ενδιαφέρον των εποπτικών αρχών μετατοπίζεται από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, των οποίων οι δραστηριότητες ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο (Cl. Borio 2003).

Οι βασικοί στόχοι του δεύτερου πυλώνα είναι η διασφάλιση της κεφαλαιακής ευρωστίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και η ενθάρρυνση της ανάπτυξης διαδικασιών αποτελεσματικότερης διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα.

Εξάλλου, οι διατάξεις του επικεντρώνονται στις εξής θεματικές ενότητες:

- Κίνδυνοι που στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα δεν αντιμετωπίζονται (κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων, στρατηγικός κίνδυνος, κίνδυνος φήμης) είτε αντιμετωπίζονται μερικώς (κίνδυνος συγκέντρωσης δηλαδή τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα).
- Παράγοντες που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος (διακυμάνσεις οικονομικού κύκλου).
- Έλεγχος της πλήρωσης των προϋποθέσεων για την υιοθέτηση των εξελεγμένων μεθόδων.

Η Βασιλεία ΙΙ αναγνωρίζει τη σχέση που υπάρχει μεταξύ του ύψους του κεφαλαίου που διατηρεί μια τράπεζα ενόψει των κινδύνων που αναλαμβάνει και της

ισχύος και αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου.

Ωστόσο, η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων δεν αποτελεί το μοναδικό τρόπο αντιμετώπισης της έκθεσης σε πάσης φύσεως κινδύνους, αφού υφίστανται και άλλα μέσα για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος, όπως η ισχυροποίηση του μηχανισμού διαχείρισης κινδύνων, η εφαρμογή εσωτερικών ορίων, η ισχυροποίηση του επιπέδου προβλέψεων καθώς και η βελτίωση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου.

0.11.1 Βασικές αρχές

Οι τέσσερις βασικές αρχές γύρω από τις οποίες αρθρώνεται και οριοθετείται το πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα είναι οι παρακάτω:

1^η βασική αρχή:

Η πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και η διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.

Οι διαδικασίες αναφορικά με την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

i. Προσδιορισμός αρμοδιοτήτων ευθυνών του διοικητικού συμβουλίου και των εκτελεστικών διευθυντών

Το Δ.Σ. και οι εκτελεστικοί διευθυντές θα πρέπει τόσο να κατανοούν τη φύση των αναλαμβανομένων κινδύνων και της συσχέτισής τους με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων όσο και να προσδιορίζουν το όριο ανοχής των κινδύνων της τράπεζας. Επιπλέον, θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμβατότητα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων με το profile κινδύνου και το επιχειρηματικό, σχέδιο της τράπεζας, στο οποίο θα καθορίζονται οι πραγματικές κεφαλαιακές ανάγκες, οι δυνητικές κεφαλαιακές υποχρεώσεις καθώς και οι πηγές άντλησης κεφαλαίων.

ii. Διαδικασίες διαπίστωσης, εκτίμησης και υπολογισμού των αναγκαίων, σύμφωνα με τα πραγματικά ανοίγματα των τραπεζών, κεφαλαίων

Τα βασικά στοιχεία του τρόπου άρτιας εκτίμησης των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων βασίζονται στην ύπαρξη διαδικασιών σε ό,τι αφορά τη διαπίστωση, εκτίμηση και υπολογισμό των αναγκαίων κεφαλαίων και σε ό,τι σχετίζεται με τον εσωτερικό έλεγχο και με την εναρμόνιση του επιχειρηματικού σχεδίου της τράπεζας σύμφωνα με τους απώτερους στόχους κεφαλαιακής επάρκειας. Ακόμα, ως βασικό στοιχείο του πιο πάνω τρόπου αποτελούν και οι διαδικασίες που σχετίζουν τις κεφαλαιακές υποχρεώσεις με τα επίπεδα των αναλαμβανομένων κινδύνων.

iii. Περιεκτική αξιολόγηση και διαμόρφωση συστήματος παρακολούθησης και υποβολής αναφορών των αναλαμβανομένων κινδύνων

Η αξιολόγηση και η παρακολούθηση των αναλαμβανομένων κινδύνων θα πρέπει να παρέχει μια σειρά πληροφοριών για κάθε κίνδυνο. Πιο συγκεκριμένα, για μεν τον πιστωτικό κίνδυνο οι πληροφορίες πρέπει ν' αφορούν τα συστήματα διαβάθμισης κινδύνου, την ανάλυση του χαρτοφυλακίου, τις τιτλοποιημένες απαιτήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα και τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, ενώ για τον λειτουργικό κίνδυνο οι διαδικασίες αξιολόγησης αναφέρονται αφενός στην πολιτική της τράπεζας για τη διαπίστωση, την παρακολούθηση και το μετριασμό του κινδύνου και αφετέρου στο όριο ανοχής του κινδύνου και στην έκταση και τον τρόπο μεταφοράς του εκτός της τράπεζας. Εξάλλου, η Βασιλεία II ορίζει ότι για το κίνδυνο αγοράς οι παρεχόμενες πληροφορίες άπτονται των εκτιμήσεων του κινδύνου ανάλογα με την υιοθετηθείσα μέθοδο, καθώς και στην προσομοίωση καταστάσεων κρίσης. Ακόμα, ίδια υποχρέωση, δηλαδή συλλογής πληροφοριών, απαιτείται και στους κινδύνους εισοδήματος επιτοκίων, ρευστότητας, φήμης και τον στρατηγικό.

Επιπρόσθετα, η διαμόρφωση συστήματος υποβολής αναφορών των αναλαμβανομένων κινδύνων προς τη διοίκηση της τράπεζας θα πρέπει να επιτρέπει στην τελευταία την ορθή εκτίμηση του επιπέδου και της τάσης των κινδύνων, την αξιολόγηση της ορθότητας των διαδικασιών υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, τη διασφάλιση της διατήρησης επαρκών ιδίων κεφαλαίων και της εναρμόνισής τους με τους στόχους της τράπεζας για την κεφαλαιακή της επάρκεια, αλλά και τον προσδιορισμό των μελλοντικών κεφαλαιακών απαιτήσεων.

iv. Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου

Με τη Βασιλεία ΙΙ οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Η αναβάθμιση του εσωτερικού ελέγχου είναι φυσική συνέπεια της ελευθερίας, που απολαμβάνουν οι τράπεζες κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών τους υποχρεώσεων δυνάμει των μεθόδων εσωτερικών διαβαθμίσεων. Έτσι, θα πρέπει στα πλαίσια των εν λόγω διαδικασιών να εξετάζονται ο προσδιορισμός των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, η εγκυρότητα των χρησιμοποιούμενων δεδομένων, η ορθότητα των μεθόδων προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης καθώς και η καταλληλότητα των διαδικασιών υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων σε σχέση με το εύρος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων της τράπεζας.

2^η βασική αρχή:

Η καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.

Οι εποπτικές αρχές, στην περίπτωση που δεν ικανοποιούνται από τα αποτελέσματα των προαναφερθεισών διαδικασιών, θα ελέγχουν τόσο την επάρκεια των ίδιων κεφαλαίων, όσο και την εγκυρότητα των μεθόδων, που χρησιμοποιούνται κατά τον υπολογισμό τους.

Ο έλεγχος αυτός των εποπτικών μέσων, που αποτελεί ουσιαστικά εισαγωγικό στάδιο της εξουσίας άσκησης παρεμβατικής πολιτικής, θα πρέπει, σύμφωνα με τον Πυλώνα ΙΙ, να διεξάγεται με την περιοδική υποβολή αναφορών και με επιτόπιες επισκέψεις εκπροσώπων της εποπτικής αρχής, καθώς και βάσει του διαλόγου με τα μέλη του Δ.Σ της τράπεζας και των διαπιστώσεων των πορισμάτων των εξωτερικών ελεγκτών. Σημειώνεται ότι στην εν λόγω εποπτική διαδικασία οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να δίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην κεφαλαιακή επάρκεια, στο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, στο σύστημα υποβολής αναφορών και, τέλος, στη συμμόρφωση με τα κριτήρια υιοθέτησης συγκεκριμένων μεθοδολογιών.

3^η βασική αρχή:

Η δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελάχιστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με την τρίτη βασική αρχή, οι εποπτικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, που αποβλέπουν στη «σύλληψη» εξειδικευμένων κινδύνων σε επίπεδο χώρας, ή σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα. Για το σκοπό αυτό, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές δύνανται να διαμορφώσουν κατηγορίες-δείκτες για τη διαπίστωση της καταλληλότητας του ύψους των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το τρέχον profile κινδύνου συγκεκριμένων τραπεζών.

4^η βασική αρχή:

Η καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επικείμενου κινδύνου επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Όταν επιδεινώνεται η κεφαλαιακή ισχύς των τραπεζών, οι εποπτικές αρχές έχουν τη δικαιοδοσία να παρεμβαίνουν με τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων, στα οποία συγκαταλέγονται, κατά σειρά, η εντατικοποίηση της παρακολούθησης της συγκεκριμένης τράπεζας, ο περιορισμός, ή η απαγόρευση καταβολής μερίσματος, η υποχρέωση διαμόρφωσης και υλοποίησης σχεδίου ισχυροποίησης της κεφαλαιακής βάσης και, τέλος, η απαίτηση άμεσης άντλησης κεφαλαίων.

0.12 Πυλώνας III - Πειθαρχία της αγοράς

Ο πυλώνας αυτός έχει στόχο την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων και αφορά στην υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να προβαίνουν σε δημοσιοποίηση αναλυτικών οικονομικών στοιχείων τα οποία έχουν σχέση με την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και τη διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης των κινδύνων.

Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να παρέχουν πληροφόρηση αναφορικά με τη διοικητική διάρθρωση και την εταιρική διακυβέρνησή τους, ούτως ώστε οι επενδυτές να έχουν τη δυνατότητα ορθής αξιολόγησης των επενδύσεών τους.

Ως αιτίες για τη δημιουργία του εν λόγω πυλώνα, ο οποίος λειτουργεί συμπληρωματικά με τους δύο άλλους, αποτέλεσαν η ασύμμετρη κατανομή πληροφόρησης μεταξύ της τράπεζας, ως εντολοδόχου και του αποταμιευτή-δανειστή ως εντολέα καθώς και η εκτεταμένη ευχέρεια που παρέχει η Βασιλεία II στις τράπεζες για τη χρήση των διάφορων εσωτερικών μεθόδων. Η λύση δόθηκε με την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων – ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα – σε επίρρωση της επιβαλλόμενης μέσω της ίδιας της αγοράς, πειθαρχίας προς τους κανόνες συνετής διαχείρισης των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης του Πυλώνα III αφορούν, κυρίως, τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα, τις διαδικασίες διαχείρισής τους και την ποιότητα των στοιχείων των χρησιμοποιούμενων ιδίων κεφαλαίων για την κάλυψη των κινδύνων.

0.12.1 Το περιεχόμενο της δημοσιοποίησης στοιχείων

Η υποχρέωση δημοσιοποίησης διακρίνεται στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

1. Πολιτική δημοσιοποίησης

Οι τράπεζες πρέπει να διαμορφώσουν μια πολιτική δημοσιοποίησης, στην οποία θα καθορίζονται αφενός τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία και αφετέρου θα προσδιορίζονται οι διαδικασίες ελέγχου της πολιτικής αυτής.

2. Πληροφορίες αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής στα πλαίσια ενός ομίλου

Ο τρίτος πυλώνας προβλέπει τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών σε ενοποιημένη βάση. Ωστόσο, στην περίπτωση των πληροφοριών που αφορούν τα συνολικά ίδια κεφάλαια και τα βασικά στοιχεία των τελευταίων, αυτές πρέπει να υποβάλλονται ξεχωριστά για κάθε μια από τις επιχειρήσεις του ομίλου.

Οι προβλεπόμενες υποχρεώσεις διακρίνονται σε ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα. Οι πρώτες περιλαμβάνουν την ονομασία της μητρικής εταιρίας στα

πλαίσια του ομίλου, μια σύντομη αναφορά στις διαφοροποιήσεις της λογιστικής ενοποίησης σε σχέση με την ενοποίηση για λόγους εποπτείας, καθώς και τους τυχόν περιορισμούς αναφορικά με τη χρήση των ιδίων ή άλλων κεφαλαίων μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου. Όσο για τις ποσοτικές, αυτές αφορούν στις πληροφορίες, που σχετίζονται με την κεφαλαιακή διάρθρωση των θυγατρικών εταιριών στα πλαίσια του ομίλου.

3. Ανάλυση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται και τεχνικές διαχείρισης των εν λόγω κινδύνων

Στην κατηγορία αυτή προβλέπεται η υποβολή – δημοσιοποίηση αναλυτικών στοιχείων αναφορικά με τον πιστωτικό, τον λειτουργικό, τον επιτοκιακό κίνδυνο, καθώς και εκείνο της αγοράς.

Στα πλαίσια του πιστωτικού κινδύνου, οι πληροφορίες πρέπει να αφορούν:

- Γενικές πληροφορίες ποιοτικού χαρακτήρα, δηλαδή την εν γένει στρατηγική, τα χαρακτηριστικά της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων, το εύρος και τη φύση των συστημάτων μέτρησης και υποβολής αναφορών, την πολιτική αντιστάθμισης ή άμβλυνσης των κινδύνων, καθώς και τις μεθόδους διαρκούς παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της πολιτικής αυτής.
- Πληροφορίες ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα ανάλογα με την υιοθετηθείσα μέθοδο, δηλ. την τυποποιημένη ή των εσωτερικών συστημάτων.
- Μετοχές επενδυτικού χαρτοφυλακίου.
- Τεχνικές άμβλυνσης κινδύνων.
- Θέματα τιτλοποίησης απαιτήσεων.

Σχετικά με τον κίνδυνο αγοράς, η βασική διάκριση των παρεχομένων πληροφοριών αφορά στη μέθοδο, που υιοθετείται, ενώ υποχρεώσεις δημοσιοποίησης προβλέπονται τόσο για τον λειτουργικό κίνδυνο, κυρίως για την εξελιγμένη μέθοδο, όσο και τον κίνδυνο εισοδήματος επιτοκίων.

4. Στοιχεία αναφορικά με την κεφαλαιακή διάρθρωση και επάρκεια

Σύμφωνα με τη Βασιλεία II, οι τράπεζες υποχρεούνται να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και την κεφαλαιακή επάρκεια. Στις εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνονται το σύνολο των

στοιχείων, που χρησιμοποιούνται για την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων, καθώς και άλλες αναλυτικές πληροφορίες για τον κάθε κίνδυνο, στον οποίο εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους, και για τον οποίο υπέχουν υποχρέωσης παρακράτησης ιδίων κεφαλαίων.

Η Βασιλεία II δεν θέτει ελάχιστα όρια δημοσιοποίησης στοιχείων. Αντίθετα, οι τράπεζες θα αποφασίζουν το εύρος των δημοσιοποιούμενων πληροφοριών με βάση το κριτήριο σπουδαιότητας (test of materiality). Ο κανόνας που τίθεται, προβλέπει τη δημοσιοποίηση των στοιχείων σε εξαμηνιαία βάση. Υπάρχουν όμως και οι ακόλουθες εξαιρέσεις:

- Η δημοσιοποίηση στοιχείων ποιοτικού χαρακτήρα σε σχέση με την πολιτική διαχείρισης κινδύνων, τη μέθοδο υποβολής στοιχείων και τους αναγκαίους ορισμούς είναι δυνατόν να παρέχονται σε **ετήσια βάση**.
- Οι μεγάλες και διεθνείς τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων και των θυγατρικών τους, πρέπει να δημοσιοποιούν τα στοιχεία, που αφορούν στο ύψος των βασικών ιδίων κεφαλαίων και τη συνολική κεφαλαιακή τους επάρκεια **ανά τρίμηνο**.
- Όταν οι πληροφορίες, που αφορούν την έκθεση στους κινδύνους υπόκεινται σε αλλαγές, τα σχετικά στοιχεία πρέπει να δημοσιοποιούνται και αυτά **σε τριμηνιαία βάση**.
- Οποιοδήποτε είδους πληροφορία κρίνεται άκρως σημαντική, πρέπει να δημοσιοποιείται **το ταχύτερο δυνατό**.

Επιπλέον, σε ότι αφορά τις πληροφορίες εμπιστευτικού χαρακτήρα, η Βασιλεία II θεωρεί ότι το πλαίσιο δημοσιοποίησης επιτυγχάνει να συμβιβάσει τους στόχους της δημοσιοποίησης με τους αντίθετους στόχους της προστασίας των πληροφοριών εμπιστευτικού χαρακτήρα. Ωστόσο, όταν κάτι τέτοιο δεν καθίσταται δυνατό και η δημοσιοποίηση θέτει σε κίνδυνο τη θέση της τράπεζας στη σχετική αγορά, τότε το πιστωτικό ίδρυμα έχει την ευχέρεια της μη δημοσιοποίησης των εν λόγω πληροφοριών. Τότε, όμως, πρέπει να δώσει στη δημοσιότητα γενικές πληροφορίες για το προκύψαν ζήτημα καθώς και το λόγο, ο οποίος την αποτρέπει να προβεί σε αναλυτική υποβολή στοιχείων.

Γενικά, στον Πυλώνα III καθορίζονται τα γενικά κριτήρια και υποχρεώσεις δημοσιοποίησης από τα πιστωτικά ιδρύματα πληροφοριών που αφορούν κυρίως:

α) Τις επιχειρήσεις του ομίλου του πιστωτικού ιδρύματος (όπως ορίζεται για σκοπούς εποπτείας αλλά και για λογιστικούς).

β) Τα ίδια κεφάλαια και τον τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής του επάρκειας.

γ) Την έκθεσή του σε κάθε κατηγορία κινδύνου, περιλαμβανομένων των στρατηγικών στόχων, των μεθόδων αξιολόγησης και των τεχνικών μείωσης των κινδύνων αυτών.

Να αναφερθεί ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος βάσει και της ΒΑΣΙΛΕΙΑ II, συμπεριλαμβάνει πλέον και ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου (operational risk) που αναλαμβάνει ένα πιστωτικό ίδρυμα.

Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας = Εποπτικά ίδια κεφάλαια / πιστωτικός κίνδυνος + κίνδυνος αγοράς + λειτουργικός κίνδυνος

ή αλλιώς:

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας} = \frac{\text{Συνολικά εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό}} \geq 8\%$$

Η χρησιμοποίηση της πιο πάνω προσέγγισης και της πιο εξελιγμένης της εκδοχής της (Advanced IRB) προϋποθέτει την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος ή της εποπτικής αρχής της χώρας έδρας της μητρικής, εφόσον πρόκειται για θυγατρική τράπεζα με έδρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά από διαβούλευση στην οποία συμμετέχει και η Τράπεζα της Ελλάδος. Η έγκριση παρέχεται εφόσον διαπιστωθεί ότι ικανοποιούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις όσον αφορά την επάρκεια των εσωτερικών συστημάτων που η τράπεζα έχει αναπτύξει για τη διαβάθμιση των πιστούχων και των πιστοδοτήσεων, την ποσοτικοποίηση των παραμέτρων κινδύνου, την επικύρωση των σχετικών αποτελεσμάτων και την αξιοποίησή τους στη λήψη των αποφάσεων για τη χορήγηση και την τιμολόγηση των δανείων.

Συνοπτικά, το περιεχόμενο των τριών Πυλώνων του νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας είναι:

Δομή νέου Συμφώνου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Basel II)		
Πυλώνας I	Πυλώνας II	Πυλώνας III
Τροποποίηση πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την προσθήκη απαιτήσεων για την κάλυψη και του λειτουργικού κινδύνου	Διαδικασίες για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών	Γνωστοποίηση πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες.

0.13 Στόχοι Βασιλείας II

Οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II στοχεύουν στην εξασφάλιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ισορροπίας μέσα από την ανάπτυξη πιστωτικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό προβλέψεων, που θα στηρίζονται στην ανάλυση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών χαρακτηριστικών των πιστούχων. Τα υποδείγματα αυτά περιορίζουν το βαθμό αυθαιρεσίας και υποκειμενικότητας των δανειστών, κατανέμουν αποτελεσματικότερα το κεφάλαιο, εμπεριέχουν απαιτήσεις για διαφορετικούς τύπους κινδύνου, ενώ προσδιορίζουν τον κίνδυνο που πιθανόν να

εμπεριέχει η συναλλαγή με τον αντισυμβαλλόμενο και κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού και το επιτόκιο.

Όσον αφορά τα ελληνικά δεδομένα, η Τράπεζα της Ελλάδος κάνει γνωστές τις θέσεις της στα ζητήματα εποπτείας και κεφαλαιακής επάρκειας με τη δημοσιοποίηση Εγγράφων Διαβούλευσης, δίνοντας οδηγίες προς τα πιστωτικά ιδρύματα για κρίσιμα θέματα και έννοιες που αφορούν τη Βασιλεία II. Περιλαμβάνουν ορισμούς, οδηγίες και τις βασικές προϋποθέσεις που απαιτούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος για την υιοθέτηση μιας μεθοδολογίας από τα πιστωτικά ιδρύματα. Τα έγγραφα αυτά προσαρμόζονται βάσει των οδηγιών και των αρχών των κειμένων της Βασιλείας και αφορούν την τυποποιημένη μέθοδο, τη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων, τις τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου και την τιτλοποίηση των απαιτήσεων.

Στον ακαδημαϊκό χώρο η μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου και η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών είναι ίσως ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα της τελευταίας εικοσαετίας. Διεθνείς καταστάσεις όπως ο αυξημένος αριθμός πτωχεύσεων, η ανάγκη των τραπεζών για καλύτερης ποιότητας πελάτες και για μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους, οδήγησαν στη δημιουργία εξειδικευμένων και αντικειμενικών μοντέλων πιστωτικού κινδύνου μέσα από εμπειρικά παραδείγματα, τα οποία εστιάζουν κατά κύριο λόγο στη μέτρηση του συνολικού κινδύνου ενός χαρτοφυλακίου και στην τιμολόγησή του.

0.14 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Το νέο θεσμικό πλαίσιο αναμένεται να επιδράσει καθοριστικά στη διαμόρφωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στην εξέλιξη των τραπεζών και στον τρόπο άσκησης της εποπτείας τα επόμενα χρόνια, δεδομένου ότι:

α) Λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα κάθε πιστωτικού ιδρύματος από άποψη μεγέθους, κλίμακας εργασιών και εύρους δραστηριοτήτων παρέχοντας σε αυτά τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ εναλλακτικών μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων, κλιμακούμενης πολυπλοκότητας και ευαισθησίας προς τους αναλαμβανόμενους κινδύνους, με αποτέλεσμα οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις να γίνονται πιο αναλογικές προς αυτούς.

β) Ενθαρρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα να υιοθετήσουν, προοδευτικά, τις πιο εξελιγμένες προσεγγίσεις γεγονός που απηχεί τη μετάβαση σε ένα εποπτικό πλαίσιο που δεν διέπεται από ανελαστικούς διοικητικά προκαθορισμένους εποπτικούς

κανόνες αλλά βασίζεται σε ποιοτικού, ιδίως, χαρακτήρα κριτήρια και αξιολογήσεις. Η ολοκλήρωση της εξέλιξης αυτής θα εξαρτηθεί πάντως από το ρυθμό προσαρμογής των τραπεζών.

γ) Υιοθετούνται οι κατευθυντήριες οδηγίες που έχει εκδώσει η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας (CEBS), οι οποίες αποσκοπούν στη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο για λόγους ανταγωνισμού και αποτελεσματικότερης εποπτείας, κυρίως των ομίλων που δραστηριοποιούνται διασυνοριακά, επιτυγχάνοντας παράλληλα και τη μείωση του διοικητικού κόστους της εποπτείας.

Αναλυτικά οι επιπτώσεις είναι οι εξής:

- **Για τις Τράπεζες:** Με τις ρυθμίσεις οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις παραμένουν σε γενικές γραμμές αμετάβλητες για τις μεγάλες τράπεζες που δραστηριοποιούνται διεθνώς, δεδομένου ότι οι τράπεζες αυτές είναι πιθανόν να χρησιμοποιήσουν τις προσεγγίσεις εσωτερικών διαβαθμίσεων. Όσον αφορά τις μικρότερες τράπεζες που έχουν εγχώριο προσανατολισμό οι κεφαλαιακές απαιτήσεις μάλλον θα είναι ουσιωδώς χαμηλότερες βάσει των προσεγγίσεων εσωτερικών διαβαθμίσεων.

Οι τράπεζες για να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις για το ύψος των ιδίων κεφαλαίων αναμένεται να προχωρήσουν σε συγχωνεύσεις και εξαγορές. Το συμπέρασμα αυτό ανήκει σε ειδική μελέτη που εκπόνησε το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, μέσω της οποίας ζητείται η λήψη των απαραίτητων θεσμικών προφυλάξεων και προβλέπεται ότι αν δημιουργηθούν λίγα και μεγάλα χαρτοφυλάκια τότε «δεν θα καθορίζουν τα ίδια κεφάλαια το συνολικό ύψος των δανείων αλλά το αντίστροφο, δηλαδή τα κέρδη από τα δάνεια θα καθορίζουν τελικά το ύψος των ιδίων κεφαλαίων». Προκειμένου να προλάβουν τις συνέπειες του νέου θεσμού οι τράπεζες ενδέχεται να προχωρήσουν σε μια σειρά συγχωνεύσεων και εξαγορών των μικρότερων τραπεζών από τις μεγαλύτερες, εκτιμά το ΚΕΠΕ κάνοντας αναφορά σε ανάλογες τάσεις που διαμορφώνονται ήδη μεταξύ των μεγάλων τραπεζών της ευρωζώνης.

- **Για τις επιχειρήσεις:** Εκφράζονται φόβοι για πιθανές αρνητικές επιδράσεις που θα μπορούσαν να ασκήσουν οι νέες κεφαλαιακές απαιτήσεις στη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, εκφράστηκαν ανησυχίες

ότι οι μέθοδοι ποσοτικής διαβάθμισης όπως η προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων, ίσως εστιαστούν περισσότερο στους χρηματοοικονομικούς δείκτες παρά σε ποιοτικούς παράγοντες όπως η επιχειρηματική ικανότητα ή το επιχειρησιακό πρόγραμμα. Αυτή η μετατόπιση της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας μπορεί να οδηγήσει σε αναθεώρηση προς τα πάνω της αξιολόγησης του κινδύνου, αυξάνοντας με τη σειρά της το κόστος χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επιπλέον οι νεοϊδρυόμενες εταιρείες ίσως βρεθούν σε μειονεκτική θέση αφού δεν διαθέτουν ιστορικό πιστοληπτικής ικανότητας. Υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης ή μείωση της παροχής πιστώσεων μπορεί να οδηγήσουν σε επιδείνωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Κεφάλαιο 6

Διαδικασία Αξιολόγησης Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

0.15 Αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου

Η Διαδικασία Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ) των πιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης που αυτά οφείλουν να διαθέτουν.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό και εφαρμογή της ΔΑΕΕΚ, στο πλαίσιο της οποίας καθορίζει στόχους ως προς τις κεφαλαιακές του απαιτήσεις, ανάλογους με τους κινδύνους που αναλαμβάνει και το περιβάλλον λειτουργίας του. Το πιστωτικό ίδρυμα διατηρεί την πλήρη ευθύνη για τη ΔΑΕΕΚ ακόμη και στις περιπτώσεις που την έχει αναθέσει, εν μέρει ή εξ' ολοκλήρου, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, σε τρίτους.

Ο σχεδιασμός της ΔΑΕΕΚ και της πολιτικής που αφορά το ύψος, τη διαχείριση και κατανομή των κεφαλαίων σε σχέση με τους αναλαμβανόμενους ή δυνητικούς κινδύνους, πρέπει να είναι λεπτομερώς καταγεγραμμένοι και επαρκώς τεκμηριωμένοι με ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος.

Η ΔΑΕΕΚ πρέπει:

- να είναι επίκαιρη,
- να αντανakλά τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος,

- να έχει δυναμικό χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη πιθανές μελλοντικές εξελίξεις του μακρο-οικονομικού περιβάλλοντος,
- να συνδυάζεται με πολιτική επίτευξης στόχων όσον αφορά το ύψος των κεφαλαίων,
- να ορίζει σαφές χρονοδιάγραμμα στόχων,
- να ορίζει τους τρόπους μελλοντικής άντλησης κεφαλαίων,
- να ορίζει τρόπους αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων και
- να έχει σαφή κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων αναφορικά με τα παραπάνω χαρακτηριστικά μεταξύ των διοικητικών οργάνων του πιστωτικού ιδρύματος.

Γενικά, η ΔΑΕΕΚ πρέπει να καλύπτει το σύνολο των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ένα πιστωτικό ίδρυμα

0.16 Μέθοδοι υπολογισμού εσωτερικού κεφαλαίου

Ο υπολογισμός του εσωτερικού κεφαλαίου γίνεται με κατάλληλη μέθοδο που επιλέγει το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα, η οποία πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να ανταποκρίνεται στα ειδικά χαρακτηριστικά του και να επαναξιολογείται με την πάροδο του χρόνου, ανάλογα με την ανάπτυξη των εργασιών του αλλά και των σχετικών μεθοδολογιών.

Ενδεικτικά, τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να υπολογίζουν τα αναγκαία για την κάλυψη των κινδύνων τους εσωτερικά κεφάλαια :

1. Με την κατ' αποκοπή προσαύξηση των εποπτικών κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η προσαύξηση αυτή θα πρέπει να είναι επαρκής για την κάλυψη των υπολοίπων κινδύνων και ο τρόπος προσδιορισμού του ύψους της τεκμηριωμένος ή
2. με την άθροιση των επί μέρους πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων, όπως αυτές προκύπτουν από την εφαρμογή εξειδικευμένων, για κάθε κίνδυνο, μεθόδων μέτρησης για τον υπολογισμό του συνολικού κινδύνου, ή
3. με ένα σύνθετο και πιο εξελιγμένο σύστημα, με τη χρήση προσέγγισης «από κάτω προς τα πάνω» (bottom up) και σε επίπεδο συναλλαγών, που θα λαμβάνει υπόψη τις συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων κινδύνων και εντός κάθε κινδύνου ή με την εφαρμογή υποδειγμάτων μέτρησης του οικονομικού κεφαλαίου.

Για την αξιολόγηση του εσωτερικού τους κεφαλαίου και της κεφαλαιακής τους επάρκειας τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα στηρίζονται αποκλειστικά σε ποσοτικές μεθόδους, αλλά θα περιλαμβάνουν επίσης στοιχεία ποιοτικής αξιολόγησης και κρίσης από τα αρμόδια διοικητικά στελέχη. Η αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστωτικού ιδρύματος από εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης, η εδραίωση της καλής φήμης του στην αγορά και η επίτευξη των στρατηγικών στόχων του πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή οποιασδήποτε μεθόδου επιλεγεί από αυτό. Οι κίνδυνοι που είναι δυσχερές να αξιολογηθούν με ποσοτικά κριτήρια και να εκτιμηθούν με ποσοτικής φύσεως μεθόδους θα περιλαμβάνονται στην ΔΑΕΕΚ, εφόσον αξιολογούνται από το πιστωτικό ίδρυμα ως σημαντικοί, ακόμη και εάν είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθούν μόνον κατά προσέγγιση. Η συμμόρφωση προς την υποχρέωση αυτή μπορεί να αξιολογείται ελαστικότερα στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα θα είναι σε θέση να αποδείξει ότι διαθέτει κατάλληλη πολιτική για τη διαχείριση και τον περιορισμό αυτής της μορφής των κινδύνων.

0.17 Διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (ΔΕΑ) των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος

0.17.1 Αντικείμενο της ΔΕΑ

Αντικείμενο αξιολόγησης αποτελεί η συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων προς το σύνολο των υποχρεώσεων.

Στο πλαίσιο της ΔΕΑ θα εξετάζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος η διάρθρωση, ο συντονισμός, η μέτρηση, η παρακολούθηση και ο έλεγχος από το πιστωτικό ίδρυμα των κινδύνων σε σχέση με όλες τις δραστηριότητές του, περιλαμβανομένων και των δραστηριοτήτων εκείνων των οποίων οι κίνδυνοι ενδεχομένως δεν καλύφθηκαν από την Διαδικασία Αξιολόγησης της Επάρκειας του Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ). Η ΔΕΑ λαμβάνει επίσης υπόψη και τους κινδύνους σε επίπεδο ομίλου που ενδεχομένως αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης από τρίτους κατόπιν σχετικής ανάθεσης έργου.

Στο πλαίσιο της ΔΕΑ που διενεργεί η Τράπεζα της Ελλάδος σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς, το λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο επιτοκίου από το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, αξιολογούνται και ελέγχονται επιπροσθέτως τα ακόλουθα:

α) Τα αποτελέσματα των δοκιμών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, οι οποίες πραγματοποιούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα που εφαρμόζουν την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων.

β) Τα αποτελέσματα των δοκιμών προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, που πραγματοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία χρησιμοποιούν εσωτερικό υπόδειγμα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς βάσει των εκάστοτε σχετικών ισχυουσών αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος.

γ) Ο βαθμός έκθεσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στον κίνδυνο συγκέντρωσης, καθώς και η διαχείριση του κινδύνου αυτού, περιλαμβανομένου του βαθμού της συμμόρφωσής τους με τις απαιτήσεις.

δ) Η αρτιότητα, η καταλληλότητα και ο τρόπος εφαρμογής των πολιτικών και διαδικασιών που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, για τη διαχείριση του υπολειπόμενου κινδύνου που συνδέεται με τη χρήση αναγνωρισμένων τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου.

ε) Ο βαθμός κατά τον οποίο κρίνονται επαρκή τα ίδια κεφάλαια που διατηρεί το πιστωτικό ίδρυμα, σε σχέση με τα στοιχεία ενεργητικού που έχει τιτλοποιήσει, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική σημασία της συναλλαγής καθώς και το βαθμό κατά τον οποίο έχει επιτευχθεί η μεταφορά του κινδύνου.

στ) Ο κίνδυνος ρευστότητας που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και η διαχείρισή του.

ζ) Το αποτέλεσμα της επίδρασης της διαφοροποίησης και ο τρόπος με τον οποίο οι επιπτώσεις αυτές εισάγονται ως παράμετροι, στο σύστημα μέτρησης κινδύνων.

η) Ο βαθμός κατά τον οποίο το πιστωτικό ίδρυμα έχει παράσχει έμμεση υποστήριξη σε μια τιτλοποίηση.

θ) εάν οι προσαρμογές της αξίας και οι σχηματισθείσες προβλέψεις για θέσεις/χαρτοφυλάκια στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, όπως ορίζεται στις εκάστοτε ισχύουσες σχετικές αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, επιτρέπουν στο πιστωτικό ίδρυμα να πουλήσει ή να αντισταθμίσει τις θέσεις του μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα χωρίς να υποστεί σημαντικές ζημίες, υπό κανονικές συνθήκες αγοράς.

0.17.2 Κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για τη Διαδικασία Εποπτικής Αξιολόγησης

Οι αλλαγές στη φύση των κινδύνων δημιούργησαν στα πιστωτικά ιδρύματα αυξημένη ανάγκη για αποτελεσματικότερη μέτρηση, παρακολούθηση και διαχείρισή τους. Για το λόγο αυτό, η ανάλυση ποσοτικών πληροφοριών για τη μέτρηση του προφίλ κινδύνου κάθε πιστωτικού ιδρύματος, συμπληρώνεται ουσιαστικά από την αξιολόγηση της ποιότητας, αξιοπιστίας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων ανάληψης, μέτρησης, παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων.

Οι εσωτερικές διαδικασίες που διασφαλίζουν την κατάλληλη παρακολούθηση και τον έλεγχο των κινδύνων είναι πολύ σημαντικές. Η αξιολόγηση που διενεργείται από την Τράπεζα της Ελλάδος, τουλάχιστον κατ' έτος, και περιλαμβάνει ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια Έχει στόχο να προσδιορίσει το προφίλ κινδύνου κάθε πιστωτικού ιδρύματος και να εξακριβώσει ότι οι κίνδυνοι που αναλαμβάνονται παρακολουθούνται αποτελεσματικά. Συνεπώς η αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου κάθε πιστωτικού ιδρύματος συνδέεται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κινδύνων που αναλαμβάνει καθώς και με την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), συμπεριλαμβανομένων των Συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων (ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006).

Οι βασικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη είναι:

- το επίπεδο, η δομή και η σταθερότητα των εποπτικών κεφαλαίων,
- η κερδοφορία και η διατήρησή της,
- ο πιστωτικός κίνδυνος περιλαμβανομένου και του κινδύνου συγκέντρωσης,
- ο κίνδυνος αγοράς,
- ο κίνδυνος επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο,
- ο κίνδυνος ρευστότητας,
- ο λειτουργικός κίνδυνος,
- ο κίνδυνος συμμόρφωσης,
- η επάρκεια και αποτελεσματικότητα των ΣΕΕ,
- το επίπεδο και η κατανομή του εσωτερικού κεφαλαίου που διενεργείται από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Αναλυτικά:

Το επίπεδο, η δομή και η σταθερότητα των εποπτικών κεφαλαίων (κίνδυνος κεφαλαίων)

Το επίπεδο, η δομή και η σταθερότητα των Ιδίων Κεφαλαίων είναι από τα βασικά στοιχεία που αναλύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς αφενός επιτρέπουν την ανάληψη των κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα, αφετέρου αποτελούν τη βάση υπολογισμού διαφόρων εποπτικών δεικτών των οποίων η παρακολούθηση με βάση τα υποβαλλόμενα στοιχεία προβλέπεται από το εποπτικό πλαίσιο.

Πέραν της εξακρίβωσης του ύψους των Ιδίων Κεφαλαίων και τη σύγκριση σε σχέση με τα ελάχιστα απαιτούμενα, αναλύονται και τα συστατικά στοιχεία τους. Ειδικότερα εξετάζονται:

- η σύνθεση των κεφαλαίων, η ποιότητα των βασικών ιδίων κεφαλαίων συμπεριλαμβανομένων του ποσοστού συμμετοχής των καινοτόμων τίτλων, των δικαιωμάτων μειοψηφίας και των υβριδικών κεφαλαίων, με σκοπό τόσο τη διασφάλιση της τήρησης των καθορισμένων από το εποπτικό πλαίσιο ορίων, όσο και την αξιολόγηση της δυνατότητάς τους να απορροφήσουν ζημίες και της διατηρησιμότητάς τους,
- η επάρκεια και η σταθερότητα των λειτουργικών κερδών προκειμένου να καλύψουν μεταξύ άλλων και ενδεχόμενη αυξημένη ανάγκη για σχηματισμό αποθεματικών ή διενέργεια προβλέψεων λόγω απομείωσης στοιχείων του ενεργητικού,
- η πολιτική και ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης καθώς είναι ενδεχόμενο σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα να αποδυναμώσει την κεφαλαιακή επάρκεια είτε μέσω της μείωσης στοιχείων των Ιδίων Κεφαλαίων, είτε μέσω της αύξησης των σταθμισμένων στοιχείων του Ενεργητικού έναντι του πιστωτικού κινδύνου,
- το τρέχον επίπεδο του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων αντιστοίχου μεγέθους και δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα όταν το επίπεδο του δείκτη μπορεί να θεωρηθεί ανεπαρκές από την αγορά, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποδυνάμωσή του,

- η δυνατότητα άντλησης πρόσθετων στοιχείων, εφόσον χρειαστεί, με εύλογους όρους, όπως προσδιορίζεται από την ανάλυση της κεφαλαιακής δομής, της δομής του ενεργητικού και την πρόσβαση του πιστωτικού ιδρύματος στις αγορές.

Η κερδοφορία και η διατήρησή της (κίνδυνος κερδοφορίας)

Αξιολογούνται το επίπεδο και η δομή των λειτουργικών εσόδων και των κερδών καθώς αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για τη διατήρηση της οικονομικής ευρωστίας του πιστωτικού ιδρύματος. Η Τράπεζα της Ελλάδος αναλύει τουλάχιστον κάθε τρίμηνο το επίπεδο και την εξέλιξη των ακόλουθων μεγεθών:

- καθαρά έσοδα από τόκους που αντιπροσωπεύουν το μικτό περιθώριο κέρδους,
- καθαρά λειτουργικά έσοδα από τραπεζικές και μη εργασίες,
- κέρδη προ φόρων και προβλέψεων απομείωσης αξίας απαιτήσεων,
- κέρδη προ φόρων,
- καθαρά κέρδη μετά από φόρους.

Επίσης ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη δομή των εσόδων, στην κάλυψη των προβλέψεων από τα λειτουργικά κέρδη μετά την αφαίρεση των λειτουργικών δαπανών, στο επίπεδο και την εξέλιξη των λειτουργικών δαπανών και των προβλέψεων.

Για την ανάλυση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του πιστωτικού ιδρύματος, η τράπεζα της Ελλάδος παρακολουθεί, μεταξύ άλλων, στατικά καθώς και την προοπτική των ακόλουθων δεικτών, κατά δραστηριότητα:

- Κέρδη (προ φόρων) / Σταθμισμένο ενεργητικό,
- Κέρδη (μετά από φόρους) / Λογιστικά Ίδια Κεφάλαια,
- Καθαρά έσοδα από τόκους / Σύνολο Ενεργητικού,
- Καθαρά έσοδα / Σύνολο σταθμισμένου ενεργητικού,
- Διοικητικά έξοδα / Αριθμός προσωπικού,
- Μικτά κέρδη / Αριθμός των υπηρεσιακών μονάδων,

- Διοικητικά έξοδα / Λειτουργικά έσοδα.

Πιστωτικός Κίνδυνος

Κατά την εποπτική αξιολόγηση, εξετάζονται ιδιαίτερα τα ΣΕΕ που αφορούν τον πιστωτικό κίνδυνο συμπεριλαμβανομένων και των συστημάτων ανάληψης, μέτρησης, διαχείρισης και ελέγχου του (ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006). Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στη φύση και στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου του πιστωτικού ιδρύματος. Επίσης, ειδική αξιολόγηση διενεργείται στις διαδικασίες που χρησιμοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα για την έγκριση των πιστωτικών ανοιγμάτων και τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου.

Κίνδυνος συγκέντρωσης

Αξιολογείται ο κίνδυνος συγκέντρωσης του πιστωτικού ιδρύματος ο οποίος μπορεί να δημιουργηθεί από:

- Ανοίγματα σε συγκεκριμένους πελάτες.
- Σημαντικά ανοίγματα σε ομάδες αντισυμβαλλομένων των οποίων η πιθανότητα αθέτησης επηρεάζεται από κοινούς παράγοντες όπως:
 - ο Μακροοικονομικό περιβάλλον
 - ο Γεωγραφική θέση
 - ο Κλάδο δραστηριότητας
 - ο Νόμισμα
 - ο Χρησιμοποίηση τεχνικών μείωσης κινδύνου.

Σημαντικός κίνδυνος συγκέντρωσης προέρχεται από τα Μεγάλα Χρηματοδοτικά Ανοίγματα (ΜΧΑ) προς έναν αντισυμβαλλόμενο ή όμιλο συνδεδεμένων πελατών. Η Τράπεζα της Ελλάδος ενθαρρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα στις εσωτερικές τους πολιτικές να περιλαμβάνουν τον ορισμό του «μεγάλου πελάτη» ως ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων ή σε σχέση με κάποιο άλλο μέγεθος κινδύνου και να υιοθετούν ειδικές διαδικασίες για την έγκριση και παρακολούθηση των ανοιγμάτων αυτών.

Ο κίνδυνος συγκέντρωσης που προέρχεται από τη συγκέντρωση σε έναν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας συνδέεται με την εμφάνιση αυξημένης πιθανότητας αθέτησης αντισυμβαλλόμενων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον κλάδο ή σε συμπληρωματικό με αυτόν, εφόσον πραγματοποιηθεί κρίση σ' αυτό τον κλάδο.

Αυξημένος κίνδυνος συγκέντρωσης μπορεί να προκύπτει έμμεσα σε ένα πιστωτικό ίδρυμα του οποίου τα ανοίγματα καλύπτονται κυρίως από έναν τύπο εξασφάλισης (π.χ. δάνεια εξασφαλισμένα με ακίνητα για εμπορική χρήση, η πλειοψηφία των δανείων εξασφαλίζονται με την εγγύηση ενός εγγυητή, δάνεια που καλύπτονται από ακίνητα που βρίσκονται σε μια συγκεκριμένη περιοχή).

Σε περίπτωση που ένα πιστωτικό ίδρυμα παρουσιάζει σημαντικό κίνδυνο συγκέντρωσης σε σχέση με τα Ίδια Κεφάλαια και την κερδοφορία του ή με την επάρκεια του συστήματος μέτρησης και παρακολούθησης του συγκεκριμένου κινδύνου, η Τράπεζα της Ελλάδος ενθαρρύνει τη μείωση των ανοιγμάτων ώστε να είναι συμβατά με την οικονομική ευρωστία, την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των ΣΕΕ του πιστωτικού ιδρύματος.

Κίνδυνος αγοράς στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών

Για τη μέτρηση του εν λόγω κινδύνου, τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν τις εποπτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Το μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι η μέτρηση δεν καλύπτει πλήρως τον ενδεχόμενο κίνδυνο. Όσο μεγαλύτερες (σημαντικές σε σχέση με τα Ίδια Κεφάλαια και την κερδοφορία) και πολύπλοκες είναι οι θέσεις του πιστωτικού ιδρύματος στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, τόσο λιγότερο η μέτρηση με τον ανωτέρω τρόπο αντανακλά το πραγματικό επίπεδο του κινδύνου.

Κίνδυνος επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να έχουν κατάλληλα συστήματα για τη διαχείριση όλων των κινδύνων που εμπεριέχονται στις θέσεις όλων των συναλλαγών και την αξιολόγηση της επίδρασης των εν λόγω κινδύνων στα Ίδια Κεφάλαια και την κερδοφορία τους. Σημειώνεται ότι η Τράπεζα της Ελλάδος αναμένει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, για τη μέτρηση της ευαισθησίας τους στον κίνδυνο του επιτοκίου,

διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 3601/2007, ΠΔ/ΤΕ 2595/20.8.2007 και ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006).

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας δείχνει τη δυνατότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος να καλύψει τις άμεσες υποχρεώσεις του συνδέεται με τον κίνδυνο ρευστότητας. Ο κίνδυνος ρευστότητας διακρίνεται στον:

- Κίνδυνο άμεσης ρευστότητας.
- Δομικό κίνδυνο ρευστότητας, που συνδέεται με την μεταβολή του κόστους χρηματοδότησης λόγω υποβάθμισης του πιστωτικού ιδρύματος.
- Κίνδυνο ρευστότητας αγοράς.

Κάποιοι τρόποι μέτρησης και παρακολούθησης του κινδύνου ρευστότητας είναι οι εξής:

- Παρακολούθηση της μεταβλητότητας των καταθέσεων και ιδίως των μεγάλων καταθετών (καταθέσεις που υπερβαίνουν το 10% των Ιδίων Κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος).
- Σχέση των καταθέσεων προς το σύνολο του ενεργητικού – παθητικού δανείων.
- Μέτρηση και παρακολούθηση του κόστους κάλυψης των ανοιχτών θέσεων.
- Διασπορά των πηγών χρηματοδότησης κατά αντισυμβαλλόμενο και οικονομικό κέντρο.
- Εξέλιξη των δεικτών άμεσης ρευστότητας και ασυμφωνίας ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού – παθητικού και η συνεκτίμηση αυτών για τη διαμόρφωση της συνολικής εικόνας.
- Ποσοστό τιτλοποιηθέντων δανείων ανά χαρτοφυλάκιο.

Λειτουργικός κίνδυνος

Καθώς η δημιουργία και η εφαρμογή ενός συστήματος μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη και απαιτητική, όσον αφορά την επάρκεια των στοιχείων σε αυτό το στάδιο, η ΔΕΑ δίνει έμφαση στην ενσωμάτωση σημείων ελέγχου στις εσωτερικές διαδικασίες που καλύπτουν την αντιμετώπιση του λειτουργικού κινδύνου. Σημαντικό τμήμα της ΔΕΑ για το λειτουργικό κίνδυνο αποτελεί η αξιολόγηση της ασφαλούς και αποτελεσματικής λειτουργίας των πληροφοριακών συστημάτων.

Κίνδυνος συμμόρφωσης

Ως κίνδυνος συμμόρφωσης νοείται ο κίνδυνος νομικών ή εποπτικών κυρώσεων, οικονομικής ζημιάς ή επιπτώσεων στην φήμη του πιστωτικού ιδρύματος ως αποτέλεσμα της έλλειψης συμμόρφωσής του με τους νόμους, τους κανονισμούς και τους κώδικες δεοντολογίας. Οι ζημιές από την επιβολή ποινών από τις αρμόδιες αρχές λόγω μη συμμόρφωσης στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνονται στο λειτουργικό κίνδυνο. Οι ζημιές όμως από τυχόν μη ουσιαστική συμμόρφωση στο πλαίσιο επεκτείνονται, πέραν των χρηματικών κυρώσεων, στις επιπτώσεις στη φήμη του πιστωτικού ιδρύματος με σοβαρές συνέπειες στην κερδοφορία του, την αξία της μετοχής κλπ.

Οργάνωση του πιστωτικού ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής διακυβέρνησης και των ΣΕΕ που εφαρμόζονται.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής εξετάζονται ιδιαίτερα και λαμβάνονται υπόψη η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης όσον αφορά το διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων ώστε να αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων/αρμοδιοτήτων, καθώς και η πληρότητα και τεκμηρίωση των εσωτερικών πολιτικών και διαδικασιών.

Επίπεδο και κατανομή του εσωτερικού κεφαλαίου από τα πιστωτικά ιδρύματα

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να έχει σε ισχύ διαδικασία αξιολόγησης της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου του σύμφωνα με το προφίλ κινδύνων που αναλαμβάνει και ο σχεδιασμός της πρέπει να είναι λεπτομερής. Ο υπολογισμός του

εσωτερικού κεφαλαίου από τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να στηρίζεται στις εκτιμήσεις της μη αναμενόμενης ζημιάς ανά είδος κινδύνου, η οποία υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης ζημιάς και της αναμενόμενης ζημιάς.

Υπολογισμός του συνολικού κινδύνου: ο συνολικός κίνδυνος είναι ένας συνδυασμός των παραπάνω κατηγοριών και εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος.

Η ΔΕΑ διενεργείται από την Τράπεζα της Ελλάδος τουλάχιστον κατ' έτος. Το εύρος και η τυχόν μεγαλύτερη συχνότητα διενέργειας αυτής θα προσδιορίζονται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αναλογικότητας:

α) Τη φύση, την πολυπλοκότητα και την έκταση των δραστηριοτήτων του κάθε πιστωτικού ιδρύματος.

β) Τη μορφή και το επίπεδο των κινδύνων που αναλαμβάνει το κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων του, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα διατήρησης και αύξησης των κερδών, την αξιοπιστία των συστημάτων μέτρησης, παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων καθώς και τις μεταβολές που επέρχονται στη διάρθρωσή τους.

γ) Το ύψος τη διάρθρωση και την κατανομή κεφαλαίων - κινδύνων μεταξύ των επιχειρήσεων του ομίλου στον οποίο τυχόν ανήκει το πιστωτικό ίδρυμα.

δ) Τα συμπεράσματα προγενέστερων πορισμάτων και το βαθμό προσαρμογής του πιστωτικού ιδρύματος σε προηγούμενες συστάσεις και άλλα μέτρα συμμόρφωσης (ΠΔ/ΤΕ 18/26.08.2008).

Επίλογος - Συμπεράσματα

Στο σημερινό ευμετάβλητο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον οι τράπεζες βιώνουν σημαντικές αλλαγές. Για αυτόν τον λόγο και σε διεθνές επίπεδο, κάθε χώρα έχει αρμόδια εποπτική αρχή, που σε πολλές περιπτώσεις ταυτίζεται με την Κεντρική Τράπεζα, επιφορτισμένη με την εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ο έλεγχος της κεφαλαιακής επάρκειας είναι εκείνος που διασφαλίζει τη βιωσιμότητα και τη φερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και εγγυάται τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η κεφαλαιακή επάρκεια ταυτίζεται με ένα ποσοστό κεφαλαίου που πρέπει να διακρατούν τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να απορροφήσουν ενδεχόμενες ζημιές που μπορεί να προκύψουν από ένα σύνολο κινδύνων το οποίο αντιμετωπίζουν καθημερινά τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η Επιτροπή της Βασιλείας είναι εκείνη που παρακολουθεί τις εξελίξεις και προσπαθεί να εναρμονίσει τους κανόνες της προληπτικής εποπτείας διεθνώς με απώτερο σκοπό τη σταθερότητα του ευμετάβλητου διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι τράπεζες στη νέα εποχή που διανύουμε οφείλουν να ακολουθούν συνεπή πολιτική ανάπτυξης και να συμμορφώνονται τους κανόνες που τίθενται από τις εποπτικές αρχές.

Συμπερασματικά, οι τράπεζες θα πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη τους κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια που έχει θέσει η Επιτροπή της Βασιλείας, να εντείνουν τις προσπάθειες για την εφαρμογή και υιοθέτηση προηγμένων συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Με αυτό τον τρόπο οι τράπεζες, ιδίως οι ελληνικές, θα αποκτήσουν ένα σημαντικό και αναγνωρίσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που θα τους επιτρέψει να στηριχτούν στις δικές τους αξιολογήσεις, χρησιμοποιώντας τα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου που θα έχουν αναπτύξει. Ακόμα, προτείνεται η χρήση των εσωτερικών αξιολογήσεων που θα βοηθήσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να πετύχουν τη σωστή παρακολούθηση, έλεγχο και διαχείριση των κινδύνων που

έρχονται αντιμέτωπες καθημερινά και επίσης θα είναι η απαρχή μιας κερδοφόρας πορείας και ανάπτυξης.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bank of International Settlements “A new capital adequacy framework, first consultation paper”.
- Basel Committee on Banking Supervision.
- European Commission “Proposal of capital requirements for banks and investment firms commission services, third consultation paper, explanatory documents”.
- Borio C. (2003), The nature and management of payment system risks.
- Kwan S. H. (2002), The promise and limits of Markets. Discipline in Banking.
- Lopez J. A. (2003), Disclosure as a supervisory tool : Pillar 3 of Basel II.
- Mahieddine Y., F. de la Mora (2005), Operational risk-from measurement to management.
- Γκόρτσος Χρ. (2005), Το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας (Δ.Ε.Ε.Τ.).
- Κούτσιας Γ. (2005), Λειτουργικός κίνδυνος. Πλαίσιο διαχείρισης – προσδιορισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων υπό το προς θέσπιση πλαίσιο εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ε.Α.Π.).
- Πάσχας Γ. (2005), Απόψεις για την ενίσχυση του πλαισίου που διέπει την ανάπτυξη του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα (Δ.Ε.Ε.Τ.).
- Πετράκης Π. (2000) Στρατηγικές τραπεζικής ανάπτυξης (Ε.Α.Π.).
- Πουρναράκης (1996), Για μια θεώρηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.
- Συριοπούλος Κ., (2000), Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου, Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- Τασάκος Κ. (2005) Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Ε.Τ.Ι.).

- Χαραλαμπίδης Μ. (2005), Κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Από τη Βασιλεία Ι στη Βασιλεία ΙΙ (Ε.Τ.Ε.).
- Τράπεζα Ελλάδος: Εγκύκλιοι Τράπεζας Ελλάδος – Διεύθυνση Νομισματικής Πολιτικής και Τραπεζικών Εργασιών - Πράξεις Διοικητού Τραπέζης Ελλάδος.
ΠΔ/ΤΕ 41/21.08.2007: Έκδοση 10 πράξεως Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (2587/20.08.2007, 2588/20.08.2007, 2589/20.08.2007, 2590/20.08.2007, 2591/20.08.2007, 2592/20.08.2007, 2593/20.08.2007, 2594/20.08.2007, 2595/20.08.2007 και 2596/20.08.2007) για την ενσωμάτωση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των ΠΙ και τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και ΠΔ/ΤΕ 18/26.08.2008.
- Ιστοσελίδες:
 - www.Xrhma.gr
 - www.ecb.int
 - www.taxheaven.gr
 - www.eleam.elke.uoa.gr
 - www.icap.gr
 - www.nbg.gr
 - www.bankofgreece.gr
 - www.specisoft.gr/news